

CESARET TÜRLERİ

İbrahim Sani MERT*

ÖZ: Bu çalışma, literatürde farklı disiplinlerdeki çalışmalarda tanımlanan farklı cesaret türlerini tespit etmeyi ve sentezlemeyi, cesaretin nasıl kavramsallaştırıldığını, kategorize edildiğini ve farklı bağlamlarda uygulamaya geçirildiğini açıklığa kavuşturmaya çalışmaktadır. Spesifik olarak cevabı aranan sorular şunlardır: Cesaret türleri nelerdir? Farklı cesaret türleri nasıl tanımlanıyor? Cesaret türleri tarihsel süreçte filozoflarca ortaya konulan cesaret türleri ve günümüze yakın dönemlerde cesaret üzerine çalışma yapan araştırmacılar tarafından ortaya konan cesaret türleri olarak iki kategoride incelenmiştir. Bu kapsamda, dokuz filozof (Konfüçyüs, Mengzi, Giles of Rome, Hannah Arendt, Paul Tillich, François Noël, Miskavih, İsfahânî, İbn Sînâ) ve 18 araştırmacının tespitlerine yer verilmiştir. 18 araştırma kapsamında detaylı olarak incelenen cesaret türleri sırasıyla şu şekildedir; ahlaki cesaret, fiziksel cesaret, psikolojik cesaret, sosyal cesaret, entelektüel cesaret, yaşamsal cesaret, duygusal cesaret, manevi cesaret, genel cesaret, yaratıcı cesaret, doğal cesaret, merak cesareti, kişisel cesaret, süreç cesareti, disiplin cesareti, empatik cesaret, övgü cesareti, ifade cesareti, kişilerarası cesaret.

Anahtar Kelimeler: Cesaret, Cesaret Türleri, Cesaret Çeşitleri, Cesaret İhtiyacı, Cesaret Tatmini.

Makalenin türü: Araştırma

Jel Sınıflandırması: M10, M12

DOI: 10.54969/abuijss.1613864

Geliş tarihi: 09.05.2019 / **Kabul Tarihi:** 27.05.2019 / **Yayın Tarihi:** 20.06.2019

TYPES OF COURAGE

ABSTRACT: This study aims to identify and synthesize the different types of courage defined in the literature across different disciplines, clarifying how courage is conceptualized, categorized, and applied in various contexts. Specifically, the questions addressed in this study include: What are the types of courage? How are different types of courage defined? Types of courage have been examined in two categories: the types of courage put forward by philosophers throughout history and the types of courage put forward by researchers studying courage in recent times. In this context, the findings of nine philosophers (Confucius, Mengzi, Giles of Rome, Hannah Arendt, Paul Tillich, François Noël, Miskavih, İsfahânî, Ibn Sina) and 18 researchers are included. The types of courage examined in detail within the scope of 18 studies are as follows; moral courage, physical courage, psychological courage, social courage, intellectual courage, vital courage, emotional courage, spiritual courage, general courage, creative courage, natural courage, inquisitive courage, personal courage, process courage, disciplined courage, empathic courage, accolade courage, expressive courage, interpersonal courage.

Key Words: Courage, Types of Courage, Kinds of Courage, Need for Courage, Satisfaction of Courage.

Type of article: Research

Jel Classification: M10, M12

DOI: 10.54969/abuijss.1613864

Received:05.01.2024 / **Accepted:** 15.01.2025 **Published:** 16.01.2025

* Prof. Dr. Antalya Bilim Üniversitesi, Antalya, **ORCID:** 0000-0002-2850-1865

Kaynak gösterimi için:

MERT, İ. S. (2024). Cesaret Türleri. Antalya Bilim Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 5 (2),85-116. DOI: 10.54969/abuijss.1613864

1. GİRİŞ

Bir olgunun türlerinin, çeşitlerinin ortaya konulması ve/veya araştırılması kavramsal netlik sağlamaya, kuramsal altyapıyı geliştirmeye ve pratik uygulamaları kolaylaştırmaya imkân vermesi açısından, bilimsel bilgiye katkıda bulunur (Ravitch ve Riggan, 2016). Bu kapsamda, bir olgu veya kavramı farklı türlere ayırmak, tanımını ve sınırlarını belirginleştirmeye yardımcı olur ve özellikle karmaşık olguları daha anlaşılır hale getiren yapılandırılmış bir sınıflandırma oluşturur. Çeşitlendirmeyle ulaşılan bu netlik, belirli türlere göre uyarlanmış hassas ölçüm araçlarının ve metodolojilerinin geliştirilmesine yardımcı olarak, araştırmacıların bunları ayrıntılı olarak değerlendirmesine ve analiz etmesine de olanak tanır (Sekerka vd., 2009). Böylece, türlerin incelenmesi bir kavramın çok boyutlu doğasını ortaya çıkarmaya yardımcı olur (Hay ve Kinchin, 2006).

Teorik bir perspektiften bakıldığında ise, bir olgunun türlerinin araştırılması ve anlaşılması, olgu ile ilgili mevcut varsayımları sorgulamamıza zemin hazırlar ve mevcut modellerin iyileştirilmesine veya yenilerinin geliştirilmesine katkıda bulunan yaklaşımlar sunar (Cunningham, 1984). Ayrıca, olgunun çeşitliliğini ve karmaşıklığını vurgulayarak olgunun daha detaylı ve net bir şekilde anlaşılmasını sağlar. Bu yaklaşım, aynı zamanda, olgunun incelendiği çeşitli disiplinlerdeki bilgilerden yararlanarak disiplinler arası işbirliğini de teşvik eder.

Teoriden uygulamaya geçişte ise, bir olgunun türlerinin ortaya konulması ve/veya araştırılması, konu ile ilgili yapılacak çalışmalarda hedeflenen stratejilerin ve yaklaşımların geliştirilmesini ve uygulamasını kolaylaştırır. Olgunun belirli yönlerini ele alan bu yaklaşımlar, ister eğitimde, ister politika oluşturmada, ister kurumsal ortamlarda olsun pratiğe dönüştürülebilmesine imkân verir (Malen ve Knapp, 1997).

Bu çalışma kapsamında ele alınan olgu, kavram, cesarettir. Çoğunlukla, hayati bir insani erdem olarak adeta kutsanan cesaret (Kurtz, 1997; Müller, 2019), yüzyıllardır felsefi, bilimsel ve akademik bir araştırma konusu olmuştur (Dahlsgaard vd., 2005). İngilizcede kökü Latince kalp anlamına gelen “cor” sözcüğünden gelen “courage”; korku, belirsizlik veya zorluklarla yüzleşme gücünü temsil eder (Chevalier, 2023). Bunun tezahürleri, ahlaki karar verme ve fiziksel cesareten, entelektüel, merak ve duygusal dayanıklılığa kadar insan deneyiminin çeşitli boyutlarına uzanır. Cesaretin çok yönlü doğası, akademisyenleri, filozofları ve bilim insanlarını (Lopez ve diğerleri, 2003) cesaretin çeşitli türlerini ortaya koymaya, tespit etmeye ve tanımlamaya teşvik ederek zengin bir literatür oluşturmaya katkıda bulunmuştur. Cesareti pervasızlık ve korkaklık arasındaki denge olarak kavramsallaştıran Aristoteles gibi filozoflar (Zavaliy ve Aristidou, 2014; Otteson, 2024), cesaretin ahlaki ve etik boyutlarının temelini atmıştır. Son yıllarda, sıklıkla kullanılan ancak bir bakıma belirsiz olan bu terimi açıklığa kavuşturmak için çeşitli akademik çalışmalara ağırlık verildiği görülmektedir (Finfgeld, 1999).

Son yıllarda, psikologlar cesareti davranışsal bir yapı olarak inceleyerek cesaretin zihinsel sağlık, kişisel gelişim ve sosyal etkileşimlerdeki rolünü araştırmışlardır (Hannah vd., 2011; Maddi, 2004). Psikologlar, sosyologlar ve organizasyon teorisyenleri, cesaretin grup dinamikleri, liderlik ve toplumsal değişim içinde nasıl işlediğini araştırırken, sinir bilimciler de cesur eylemlerin altında yatan biyolojik ve bilişsel mekanizmaları anlamaya çalışmışlardır (Van Slyke vd., 2012). Bahse konu çalışmalarda cesaret, yaşam memnuniyeti ve kariyer uyumluluğu (Ferrari, 2024), çalışanların refahı (Mohsin, 2024), kurumsal sosyal sorumluluk ve örgütsel sadakat (Wang vd., 2024), sosyal destek (Kaltainen vd., 2024), etik liderlik

(Fernando ve diğerleri, 2022; Cheng ve diğerleri, 2019), ekipte işbirliği (Anita ve diğerleri, 2021; Peralta vd., 2021), örgütsel vatandaşlık davranışı (Holmes, 2020) ve iş performansı (Tkachenko vd., 2020) gibi bir çok örgütsel değişkenle ilişkilendirilmiştir.

Yapılan bu literatür tarama çalışması, cesareti farklı disiplinlerde çalışan bilim adamlarının önerdiği cesaret türlerini tanımlayıp açıklığa kavuşturarak, cesarete ilişkin farklı bakış açılarını sentezlemeyi ve adeta cesarete disiplinler üstü bir kuş bakışı ile yaklaşmayı amaçlamaktadır. Felsefi yaklaşımları, psikolojik teorileri ve ampirik araştırmaları inceleyen bu çalışma, cesaretin nasıl kavramsallaştırıldığı ve kategorize edildiğine dair kapsamlı bir anlayış sağlamayı hedeflemektedir. Araştırma soruları şu şekildedir:

- ✚ Felsefe, psikoloji, sosyoloji, işletme vb. farklı disiplinlerde yapılan çalışmalarda belirtilen cesaret türleri nelerdir?
- ✚ Tarihsel süreçte filozoflarca ortaya konulan cesaret türleri nelerdir?
- ✚ Günümüze yakın dönemlerde cesaret üzerine çalışma yapan araştırmacılar hangi cesaret türlerini ortaya koymuşlardır?
- ✚ Literatürdeki farklı cesaret türleri nasıl tanımlanıyor ve ayırt ediliyor?

Cesaretin türlerini anlamak yalnızca teorik söylemi zenginleştirmekle kalmaz, aynı zamanda sağlık, işletme, eğitim, felsefe vb. birçok disiplinin pratik çıkarım ve uygulamalarına da yön verebilir. Bu kapsamda, cesaret türlerine ilişkin yapılan bu literatür incelemesinin katkılarını daha detaylı açıklamakta fayda vardır.

İlk olarak cesaret türlerinin incelenmesi ve sistematik olarak kategorize edilmesi, filozof ve bilim insanlarının farklı bakış açılarını analiz edip sentezleyerek cesaretin anlaşılmasını kolaylaştırabilir ve böylece cesaretin belirsiz olan kavramsal sınırlarını açıklığa kavuşturabilir. Bu yaklaşım, klasik, modern ve kültürel bakış açılarının entegrasyonuna olanak tanıyarak daha bütünsel bir cesaret anlayışını teşvik eder ve felsefe, psikoloji, sosyoloji ve örgütsel davranış gibi alanlar arasında disiplinlerarası diyalog ve etkileşimi artırır. Metodolojik açıdan bakıldığında ise, farklı cesaret türlerini araştırmak, araştırmacılar da cesaretin özelliklerini ölçmek için özel araçların ve ölçeklerin geliştirilmesine yardımcı olacaktır.

Cesaret türlerini incelemek kültürel ve tarihi açıklamalar da sunar. Cesaretin farklı kültürlerde nasıl algılandığını ve ifade edildiğini anlayabilen araştırmacılar toplumsal değerlerin etkisini daha iyi anlayabilirler. Benzer şekilde, cesaretin tarihsel örneklerini araştırmak, etik ve kültürel araştırmalara değerli bir yön vererek, cesaretin tarihte nasıl şekillendiği, aynı zamanda tarihi nasıl şekillendirdiği anlaşılabilir. Daha kişisel düzeyde ise, bireysel düzeyde ise, duygusal ve manevi cesareti anlamak; korku, kaygı ve zorluklarla yüzleşmek için etkili araçlar sağlayabilir. Terapi veya danışmanlık bağlamında bu bilgiler, insanların zorluklarla yüzleşmesine ve dayanıklılık geliştirmesine yardımcı olacak yöntemlere rehberlik edebilir.

Yapılan bu literatür incelemesinde, çalışmanın bundan sonraki bölümlerinin ne olduğu kapsamında, giriş bölümünü müteakiben, filozof ve araştırmacıların cesaret türlerini nasıl ortaya koyduklarını açıklayan “cesaret türleri” bölümü ile bu türlere yönelik açıklamalara yer verilecektir. Bu açıklamalar, filozoflarca ortaya konulan cesaret türleri ve yakın tarih araştırmacıları tarafından ortaya konulan cesaret türleri olarak ayrı ayrı verilecektir. Daha sonra, genel değerlendirmeler çerçevesinde gelecek araştırmalara ve uygulamaya yönelik sonuç ve tartışma kısmı ile çalışma bitirilecektir.

1. Cesaret Türleri

Tablo 1, cesaretin çeşitli kültürel, felsefi ve akademik bağlamlarda kavramsallaştırılmasına ve sınıflandırılmasına katkıda bulunan dokuz filozof ve 18 araştırmacının tespitlerini, ortaya koydukları cesaret türlerini sunmaktadır. Bu türler, fiziksel cesaret, ahlaki cesaret ve sosyal cesaret gibi evrensel olarak tanınan biçimlerden, duygu cesareti, övgü cesareti ve entelektüel cesaret gibi daha uzmanlaşmış ayrımlara kadar uzanan 50'den fazla cesaret türünü kapsayan geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Tabloda özellikle cesaret türlerinin İngilizceleri de verilerek, bu konuda çalışma yapacak araştırmacılara kolaylık sağlanması hedeflenmiştir.

Tablo 1: Cesaret türleri: Filozofların ve araştırmacılar tarafından ortaya konulan cesaret türleri

Sıra No	Filozof / Araştırmacı	Cesaret Türü (Türkçe)	Types of Courage (İngilizce)
1.	Confucius (Aktaran; Lisheng, 2010; Vendé, 2024; Jiang, 2012)	<ul style="list-style-type: none"> Doğruluk cesareti İnsanlık cesareti Bilgi cesareti (<i>Cesaret Yanılsamaları</i>) Şeref Cesareti Yetenek Cesareti Duygu Cesareti Umut Cesareti Cahil Cesareti 	<ul style="list-style-type: none"> Rightness courage Humanity courage Knowledge courage (<i>Illusions of Courage</i>) Honor Courage Talent Courage Courage of Emotion Courage of Hope Ignorant Courage
2.	Mencius (Aktaran; Vendé, 2024)	<ul style="list-style-type: none"> Yanlış Yönlendirilmiş Cesaret Empatik Cesaret Gerçek Bir Hükümdarın Cesareti Kendini Yetiştirme Cesareti 	<ul style="list-style-type: none"> Misguided Courage Empathetic Courage The Courage of a True Ruler The Courage of Self-Cultivation
3.	Giles of Rome (Aktaran; Rigby, 2013)	<ul style="list-style-type: none"> Kölece metanet Çılgın cesaret Canavar benzeri metanet Askeri metanet Alışılmış metanet Medeni metanet Erdemli cesaret 	<ul style="list-style-type: none"> Fortitudo servilis Fortitudo furiosa Fortitudo bestialis Fortitudo militaris Fortitudo consuetudinalis Fortitudo civilis Fortitudo virtuosa
4.	Hannah Arendt	<ul style="list-style-type: none"> Kamusal cesaret Bireysel cesaret 	<ul style="list-style-type: none"> Civil courage Individual courage
5.	Paul Tillich	<ul style="list-style-type: none"> Kendimizi bir grubun parçası olarak onaylama cesareti Birey olarak kendimizi onaylama cesareti 	<ul style="list-style-type: none"> The courage to affirm ourselves as a part of a group The courage to affirm ourselves as individuals
6.	Francois Noël	<ul style="list-style-type: none"> Güney halklarının cesareti Kuzey halklarının cesareti 	<ul style="list-style-type: none"> Courage of the Southern Peoples Courage of the Northern Peoples Courage of the Wise Men

		<ul style="list-style-type: none"> • Akil adamların cesareti 	
7.	Miskawayh (1977)	<ul style="list-style-type: none"> • Ruhun büyüklüğü • Gözüpeklik • Sakinlik • Metanet • Cömertlik • Kendine hakim olma • Yüreklilik • Dayanıklılık. 	<ul style="list-style-type: none"> • Greatness of spirit • Intrepidity • Composure • Fortitude • Magnanimity • Self-possession • Manliness • Endurance.
8.	İsfahânî (Aktaran; Baynal & Yıldırım, 2020)	<ul style="list-style-type: none"> • Sabır • Cömertlik 	<ul style="list-style-type: none"> • Patience • Generosity
	İbn Sînâ (Aktaran; Baynal & Yıldırım, 2020)	<ul style="list-style-type: none"> • Kerem necde (gözüpeklik) • Kibru'n-nefs (nefsin büyüklüğü) • İhtimal (katlanma) • Hilm • Sebat • Şehâmet • Nubl (sevinç duymak) • Vakâr 	<ul style="list-style-type: none"> • Braveness • Greatness of the soul • Enduring • Mildness • Perseverance • Glory • Nubl (to feel joy) • Dignity
9.	Miller (2000)	<ul style="list-style-type: none"> • Fiziksel cesaret • Ahlaki cesaret • Doğal cesaret 	<ul style="list-style-type: none"> • Physical courage • Moral courage • Natural courage
10.	Passages Northwest (2007)	<ul style="list-style-type: none"> • Fiziksel cesaret • İfade cesareti • Merak cesareti 	<ul style="list-style-type: none"> • Physical courage • Expressive courage • Inquisitive courage
	Linley et al. (2006)	<ul style="list-style-type: none"> • Fiziksel cesaret • Ahlaki cesaret • Hayati cesaret 	<ul style="list-style-type: none"> • Physical courage • Moral courage • Vital courage
11.	May (1975)	<ul style="list-style-type: none"> • Fiziksel cesaret • Ahlaki cesaret • Sosyal cesaret • Yaratıcı cesaret 	<ul style="list-style-type: none"> • Physical courage • Moral courage • Social courage • Creative courage
12.	Cibro, N. C. W. (2023).	<ul style="list-style-type: none"> • Fiziksel cesaret • Sosyal cesaret • Entelektüel cesaret • Ahlaki cesaret • Duygusal cesaret • Manevi cesaret 	<ul style="list-style-type: none"> • Physical courage • Social courage • Intellectual courage • Moral courage • Emotional courage • Spiritual courage
13.	Crigger, N., & Godfrey, N. (2011)	<ul style="list-style-type: none"> • Fiziksel cesaret • Ahlaki cesaret • Psikolojik cesaret 	<ul style="list-style-type: none"> • Physical courage • Moral courage • Psychological courage
	Santilli, S., Maggio, I. D., Ginevra, M. C., Nota, L., & Soresi, S.	<ul style="list-style-type: none"> • Ahlaki cesaret • Psikolojik cesaret 	<ul style="list-style-type: none"> • Moral courage • Psychological courage

	(2021).		
14.	Santilli, S., Ginevra, M. C., Camussi, E., Lodi, E., Nota, L., & Patrizi, P. (2021).	<ul style="list-style-type: none"> • Fiziksel cesaret • Ahlaki cesaret • Psikolojik cesaret 	<ul style="list-style-type: none"> • Physical courage • Moral courage • Psychological courage
15.	Lopez et al. (2003)	<ul style="list-style-type: none"> • Fiziksel cesaret • Ahlaki cesaret • Yaşamsal cesaret 	<ul style="list-style-type: none"> • Physical courage • Moral courage • Vital courage
16.	Putman, D. (2010)	<ul style="list-style-type: none"> • Fiziksel cesaret • Ahlaki cesaret • Psikolojik cesaret 	<ul style="list-style-type: none"> • Physical courage • Moral courage • Psychological courage
17.	Assyifa, T., & Suhadi, M. F. (2023)	<ul style="list-style-type: none"> • Fiziksel cesaret • Sosyal cesaret • Entelektüel cesaret • Ahlaki cesaret • Duygusal cesaret • Manevi cesaret 	<ul style="list-style-type: none"> • Physical courage • Social courage • Intellectual courage • Moral courage • Emotional courage • Spiritual courage
18.	Pury, C. L., & Kowalski, R. M. (2007)	<ul style="list-style-type: none"> • Genel cesaret • Kişisel cesaret 	<ul style="list-style-type: none"> • General courage • Personal courage
	Pury, C. L. S., & Starkey, C. B. (2010)	<ul style="list-style-type: none"> • Süreç cesareti • Övgü cesareti 	<ul style="list-style-type: none"> • Process courage • Accolade courage
	Kelley et al. (2019)	<ul style="list-style-type: none"> • Fiziksel cesaret • Ahlaki cesaret • Yaşamsal/psikolojik cesaret 	<ul style="list-style-type: none"> • Physical courage • Moral courage • Vital/psychological courage
19.	Woodard, C. R., & Pury, C. L. (2007)	<ul style="list-style-type: none"> • Fiziksel cesaret • Ahlaki cesaret 	<ul style="list-style-type: none"> • Physical courage • Moral courage
	Lassiter, C. J. (2017)	<ul style="list-style-type: none"> • Ahlaki / medeni cesaret • Entelektüel Cesaret • Disiplin Cesareti • Empatik Cesaret 	<ul style="list-style-type: none"> • Moral / civil courage • Intellectual Courage • Disciplined Courage • Empathetic Courage
20.	Mert (2023)	<ul style="list-style-type: none"> • Fiziksel cesaret • Ahlaki cesaret • Psikolojik cesaret • Entelektüel cesaret • Kişilerarası cesaret 	<ul style="list-style-type: none"> • Physical courage • Moral courage • Psychological courage • Intellectual courage • Interpersonal courage

1.1. Tarihsel Süreçte Filozoflarca Ortaya Konulan Cesaret Türleri

Konfüçyüs, Analects'te her biri temel ahlaki ve sosyal ilkelerle bağlantılı olan çeşitli cesaret türlerini tanımlar. Birincisi, neyin doğru olduğunu tanıma ve ona göre hareket etme cesaretini içeren "**doğruluk cesareti**"dir. Konfüçyüs'e göre doğru olanı yapmamak, cesaret eksikliğidir. İkinci tür, Konfüçyüsçü insanlık erdemine, kişinin sosyal rolüne göre kişilerarası

ilişkilerde yön bulma becerisine bağlı olan "**insanlık cesaretidir**". Konfüçyüs, insanlığa sahip olanların doğal olarak cesaret sergileyeceğini ancak cesaretin tek başına insanlığı garantilemediğini savunur. Üçüncü tür olan "**bilgi cesareti**", gerçeklikle yüzleşme ve bilgiyi özellikle siyasi veya sosyal bağlamlarda uygun şekilde kullanma cesaretini içerir. Bu cesaret, gerçeği adlandırma ve ele alma yeteneğinde görülmektedir (Vendé, 2024).

Diğer yandan Konfüçyüs'ün cesaret yanılışmaları olarak adlandırabileceğimiz ama cesaret olmayan, sahte cesaretleri de ortaya koyduğu görülmektedir. Bu kapsamda, Konfüçyüs beş cesaret türünden bahsetmektedir; şeref cesareti, yetenek cesareti, duygu cesareti, umut cesareti ve cahil cesareti. **Şeref cesaretinde** birey şeref kazanmak ya da onursuz olarak etiketlenmemek için tehlikeyi göze alır. Ayrıca korkak olarak görülme veya eleştirilme utancından kaçınmak için risk alır ve tehlikeyle karşı karşıya kalırlar. Bu durumda kişi korkak olarak görülme utancından ya da başkaları tarafından onaylanmama ve reddedilmeden kurtulmak için risk alır. Bu tür bir cesaretin ardındaki motivasyon genellikle sosyal tanınma arzusu veya sosyal dışlanma korkusundan kaynaklanır. **Yetenek cesareti**, bireyin belirli bir durumdaki riskleri veya tehlikeleri, uzmanlıkları veya ustalıkları aracılığıyla alma, kendilerine zarar vermeden tehdidi azaltma veya ortadan kaldırma becerisini ifade eder; ancak bu, cesaretin eksik bir biçimi olarak kabul edilir, çünkü gerçek bir cesaretle karşılaştırıldığında gerçek bir riski içermez. **Duygu cesareti**, kişinin mantıktan ziyade duyguların yönlendirdiği tehlikeyle karşı karşıya kaldığı durumlarda aşk, öfke veya tutku gibi baskın duygulara dayalı olarak hareket etmesini içerir. Konfüçyüs bu tür cesaretin çocuklarda ve hayvanlarda yaygın olduğunu belirtir. **Umut cesareti**, bireyin tehlikeyi tam olarak fark etmemesi veya zarar görmeyeceğine inanması, başarılı olacağına dair inancının yüksek olması ve yapılması gerekeni umursamayı bırakması durumunda ortaya çıkar. **Cahil cesareti**, bir kişinin, muhakeme veya deneyim eksikliği nedeniyle, tehlikede olmadığına inanarak durumu doğru şekilde değerlendirememesi durumunda ortaya çıkar. Ancak, gerçek bir tehlikeyle karşı karşıya kaldığında, gerçek bir cesarete sahip olmadığı için bireyin kaçması söz konusudur (Jiang, 2012).

Ayrıca, Konfüçyüsçü düşüncede cesaretin iki temel yönü de tanımlanmaktadır; sorumluluk duygusu ve sarsılmaz içsel azim. Sorumluluk duygusu, Konfüçyüsçülerin gerçek dünya kaygılarını ele alma konusundaki kararlılığını yansıtır. Buna karşılık, içsel azim, zenginlik, yoksulluk, otorite veya güç gibi dış koşullar tarafından etkilenmemeye durumunu vurgular. Bu iki temel yön, koşulsuzluk, eşsiz dayanıklılık ve kendi kendine yeterlilik ile karakterize edilen bir ideal olarak cesareti somutlaştırır (Chen, 2010). Bu fikirleri genişleten Mencius, insanlığı ve doğruluğu keşfederek cesaretin inceliklerini tartışmıştır. Mencius veya Mingzi, MÖ 372-289 yılları arasında yaşamış bir Çinli düşünürdür ve insan doğası ve siyaset hakkındaki görüşleriyle Konfüçyüsçülüğü kurmaya ve güçlendirmeye çalışmıştır. Evlat dindarlığına ve insanlığa karşı çıkan cesaret gibi uygun ahlaki yönlendirmeden yoksun cesaret biçimlerini eleştirir ve cesareti etik değerlerle uyumlu hale getirmenin önemini vurgular. Mencius ayrıca, özellikle ölümcül tehlike anlarında kararlı eyleme ilham veren, empatiye dayanan cesareti de tanımlamıştır. Dahası, rolüne uygun olarak sadakatle hareket eden gerçek bir hükümdarın cesareti ile kendini ısrarla geliştirme cesareti arasında ayırım yapar. Bu bakış açısı, Konfüçyüsçü felsefede ahlaki sorumluluğu, empatiyi ve öz disiplini harmanlayan cesaretin çok yönlü doğasını vurgulamaktadır (Vendé, 2024). Bu kapsamda, Mencius'ün, farklı ahlaki ve etik boyutları yansıtan birkaç farklı cesaret türünü tanımladığı değerlendirilebilir. **Yanlış yönlendirilmiş cesaret**, Konfüçyüsçü değerlerin merkezinde yer alan evlat dindarlığına ve insanlığa karşı çıkan, uygunsuz kişi ve nesnelere yönelik cesaretle karakterize edilir. **Empatik cesaret**, özellikle ölümcül tehlike karşısında empati duygusundan

doğar ve kararlı eyleme dönüşür. **Gerçek bir hükümdarın cesareti**, rolünü ve sorumluluklarını sadakatle yerine getiren, doğruluğu ve insanlığı temsil eden bir kralın ahlaki cesaretinin bir örneğidir. Son olarak, **kendini geliştirme cesareti**, kişisel ahlaki ve etik gelişime yönelik azmi ve bağlılığı vurgular ve kişisel gelişim arayışında kararlılık gösterir (Chan, 2002; Yearley, 1990).

Francois Noël (1682–1756), Fransız filozof, tarihçi ve yazardır. Çoğunlukla ahlak felsefesi alanına yaptığı çalışmalar ile cesaret ve cesaretin farklı türlerine yönelik tespit ve fikirleri öncelikli olmak üzere, insan doğasını keşfetmeye yönelik çalışmaları ile tanınır. Noël, farklı kültürlerdeki insanların özelliklerini ve eğilimlerini anlamaya odaklanmıştır. Noël, cesaret başta olmak üzere erdemleri coğrafya, doğa ve bilgelik gibi faktörlere bağlı olarak kategorize etmeye çalışmıştır. Bu kapsamda, Francois Noël üç farklı cesaret türünü tanımlar. İlk tür, doğal olarak yumuşak tabiatlarıyla karakterize edilen, fiziksel olarak daha az dayanıklı olmalarına rağmen nezaketten veya dayanıklılıktan kaynaklanan bir cesareti çağrıştıran güney halklarıyla (**güney halklarının cesareti**) ilgilidir. İkinci tür cesaret, fiziksel güç ve dayanıklılıktan kaynaklanan bir cesareti işaret eden, doğal olarak güçlü olarak tanımlanan kuzey halklarıyla (**kuzey halklarının cesareti**) ilişkilendirilir. Üçüncü tür cesaret, bilgeliğe, adalete ve ahlaki dürüstlüğe dayanan bir cesareti yansıtan, doğal olarak adil olan bilge adamlara atfedilir (**akil adamların cesareti**). Her cesaret türü, ilgili grupların doğasında olan niteliklerle bağlantılıdır ve kişinin doğasına veya erdemlerine bağlı olarak cesaretin ortaya çıkabileceği farklı yolları gösterir (Vendé, 2024).

Miskaveyh (Ebu Ali el-Miskaveyh), 10. ve 11. yüzyıllarda, özellikle Büveyhi hanedanı döneminde yaşamış İranlı bir filozof, ahlâk uzmanı ve tarihçidir. En çok İslam felsefesine, özellikle de ahlâk, psikoloji ve siyaset felsefesi alanlarındaki çalışmaları ile tanınır. Miskawayh'in eserleri İslam düşüncesini Yunan felsefesinin unsurlarıyla, özellikle de Aristotelesçi ahlakla birleştirir ve İslam ahlak felsefesinin gelişimindeki kilit isimlerinden biri olarak kabul edilir. En ünlü eseri, çeşitli ahlaki erdemleri ve kötülükleri sistematik olarak incelediği "Tahrir el-Ahlak"tır (Karakterin İncelenmesi). Miskaveyh sekiz cesaret türüne vurgu yapmaktadır. Bunlardan ilki, **Ruhun Yüceliği** (Nefis Büyüklüğü / Kibru'n-Nefs)'dir. Bu cesaret şekli, bireyin güçlü bir öz değer ve gurur duygusuna sahip olduğu, derin bir içsel asalet ve haysiyet duygusunu ifade eder ve bu kişinin olumsuzluklarla karşı karşıya kaldığında, yolundan sapmadan ayakta kalmasını sağlar. Miskawayh'e göre, bu cesaret türü, ruhun yüceliğini temsil eder ve bu kişiler dış baskılar veya saptırmalardan kolayca etkilenmezler. İkincisi, **Gözüpeklik** (Gözüpeklik / En-Necde)'tir. Gözüpeklik, tehlike veya risk karşısında gösterilen cesaret olarak tanımlanır ve tehlikeyle tereddüt etmeden yüzleşmeyi içerir. Miskawayh, bu cesaret türünü savaşçı benzeri bir nitelikle ilişkilendirerek, korkusuzluk ve bir tehditle karşı karşıya kaldığında hemen harekete geçmek için gereken cesaret olarak açıklar. Diğer bir üçüncü cesaret türü, **Yüce gönüllülük** (Büyük Himmet Sahibi Olmak / Azimu'l-Himmet)'tür. Yüce gönüllülük, zorlu koşullar altında bile cömert, bağışlayıcı ve asil ruhlu davranabilme cesaretini içerir. Miskawayh bu cesaret türünü, özellikle başkalarının intikam almak isteyebileceği veya kin besleyebileceği durumlarda, dürüstlük ve cömertlik ile hareket etme yeteneği ile ilişkili, gözüpekliğin daha yüksek bir biçimi olarak tanımlar. Dördüncü cesaret türü, **Sebât** (Sebât)'tır. Sebât, uzun süreli zorluklara kararlılığı kaybetmeden dayanma cesaretidir. Azim ve kişinin acı ya da süreli zorluklar karşısında bağlılığını sürdürme kapasitesini içerir. Miskawayh, cesareti, hayatın zorluklarının üstesinden gelmek için gereken sürekli dayanıklılığın merkezi olarak görür. Beşinci ise, **Sabır** (Sabır / Yumuşaklık / Hilm)'tir. Sabır, özellikle kriz anlarında veya baskı altındayken sakin, soğukkanlı ve anda kalabilme

becerisini ifade eder. Bu cesaret biçimi, sabır ve öz kontrolle ilişkilendirilir ve gerçek soğukkanlılığın, dürtüsel eylemleri veya aceleci kararları önleyen bir güç olarak ele alır. Diğer bir tür cesaret ise, **Kendine hakim olma** (Sükunet / Ademu'l-Tayş)'dir. Kendine hakim olma, duygusal açıdan çalkantılı durumlarda bile kişinin denge ve kontrol duygusunu sürdürebilme niteliğidir. Miskawayh, kendine hakim olmayı dengeli bir içsel durumla özdeşleştirir ve bireylerin kaygı veya panikten uzak, net, berrak düşünmesine ve kararlı hareket edebilmesine bağlar. Yedinci tür cesaret, **Yüreklilik** (Yüreklilik / Şehâmet)'tir. Bu tür bir cesaret, gücü ve özellikle doğrudan fiziksel tehlike karşısında başkalarını koruma isteğini yansıtan geleneksel erkeklik kavramlarına bağlıdır. Miskawayh, yürekliliğin hem fiziksel hem de ahlaki gücü birleştirdiğini, bireyin asil ve şerefli hareket etmesini gerektirdiğini vurgular. Sekizinci ve son cesaret türü de **Dayanıklılık** (Sıkıntıya Katlanma / İhtimâlü'l-Keddi)'tir. Dayanıklılık, uzun süre boyunca zorluklara veya acılara katlanma kapasitesini ifade eder. Bu cesaret biçimi, kişinin amaçlarından vazgeçmeden zorluklara dayanma esnekliğini içerir. Miskawayh, dayanıklılığın, uzun vadeli güç ve duygusal dayanıklılık gerektiren, yaşamın en zorlu sınavlarının üstesinden gelmek için kritik öneme sahip olduğunu kabul eder (Baynal & Yıldırım, 2020; Alias, 2020; Valizadeh & Jahed, 2023).

İsfahânî, tam adı Ebu el-Faraj el-İsfahânî, 10. ve 11. yüzyıllarda yaşamış İranlı filozof, alim ve ilahiyatçıdır. Felsefe, ahlak ve teoloji gibi çeşitli alanlardaki çalışmalarıyla tanınır. Cesaret, sabır ve cömertlik gibi erdemlerin geliştirilmesi de dâhil olmak üzere yaşamın ahlaki ve manevi yönlerine odaklanmıştır. Özellikle erdemlerin ve karakter özelliklerinin nasıl geliştiğine ilişkin çalışmalarıyla ön plana çıkmaktadır. Cesaretin, kişisel güç ve azmin, yaşamın zorluklarının üstesinden gelmedeki rolünü vurgular. İsfahânî, cesaretin iki alt türünden bahseder; sabır ve cömertlik. Ayrıca cesaret güçlendikçe diğer erdemlerin de ortaya çıktığını öne sürer. Bollukta fazilet **cömertlik**, darlıkta ise **sabırdır**. Ayrıca sabır sayesinde kişi şikâyet ve şikâyetlerin üstesinden gelebilir, yiğitliğe özgü bir azim geliştirebilir (Baynal & Yıldırım, 2020).

İbn Sina, cesareti salt fiziksel gücün ötesine geçen bir erdem olarak tanımlar ve cesarete dengeli ve ölçülü davranışın önemini vurgular. **Kerem** (cömertlik), necde (cesaret), **kibru'n-nefs** (ruhun büyüklüğü), ihtimal (dayanıklılık), **hilm** (nezaket), **sebat** (azim), **şehâmet** (asalet), **nubl** (neşe) ve **vakâr** (haysiyet) olmak üzere cesaretin çeşitli alt türleri üzerinde durur. Bu alt türler, cesaretin yalnızca fiziksel güç gösterisiyle ilgili olmadığını, aynı zamanda ruhsal ve ahlaki gelişimi de içerdiğine işaret eder. Ayrıca İbn Sina, Aristo'nun yaklaşımını benimseyerek, cesaretin ifrat (fazlalık) ve tefrid (eksiklik) durumlarını ele alır ve gerçek cesaretin bu iki uç arasında bir denge bulmakta yattığını savunur. Bu bakış açısının daha sonraki İslami düşünürler üzerinde önemli bir etkisi olmuş ve cesaretin sadece fiziksel bir özellik olmadığı, aynı zamanda geliştirilmesi gereken ahlaki bir erdem olduğu fikrini güçlendirmiştir (Baynal & Yıldırım, 2020).

Romalı Giles (Aegidius Romanus, c. 1243–1316) geç Orta Çağ'ın önde gelen filozofu, ilahiyatçısı ve politik düşünürdür. Aziz Augustine Tarikatı'nın (Augustinians) bir üyesi ve zamanının önde gelen entelektüel düşünürüdür. Giles, en çok skolastik felsefeye yaptığı katkılar, Aristoteles üzerine yaptığı çalışmalar ve ortaçağ düşüncesi üzerinde kalıcı bir etkiye sahip olan siyasi incelemeleriyle tanınır. Giles, Aristoteles ve Aquinas'ın felsefi çerçevelerini temel alarak, bir kişinin savaşın tehlikeleriyle yüzleşmeye hazır olmasının altında yatan farklı motivasyonları ve nitelikleri gösteren yedi farklı cesaret çeşidini tanımlar. Ancak Giles, bu cesaret türlerinden yalnızca birinin - fortitudo virtuosa - cesaretin gerçekten özgün ve erdemli bir tezahürünü temsil ettiğini savunur. Cesaretin ilk beş türünün - **kölece metanet**

(fortitudo servilis), **çalgın cesaret** (fortitudo furiosa), **canavar benzeri metanet** (fortitudo bestialis), **askeri metanet** (fortitudo militaris) ve **alışılmış metanet** (fortitudo consuetudinalis) - özgün olmayan olarak sınıflandırılır. Bu cesaret türleri, gerçek erdemden ziyade zorlama, umursamazlık, içgüdü, mesleki görev veya rutin gibi güdülerle yönlendirilir. Altıncı cesaret türü olan **medeni metanet** (fortitudo Civilis), Giles'in daha yüksek fakat yine de eksik bir cesaret ifadesi olarak gördüğü onur ve sosyal tanınma arzusuyla ilişkilendirilir. Son olarak, **erdemli cesaret** (fortitudo virtuosa), akıl ve erdem tarafından yönlendirilen cesareti somutlaştıran, bireyin eylemlerini ahlaki mükemmellik ve daha büyük iyilik ile aynı yöne getiren en yüksek ve en özgün biçim olarak gerçek cesaret olarak ortaya konur. Böyle bir cesaret çeşitlendirmesi, Giles'in gerçek cesaretin ahlaki ve felsefi boyutlarına yaptığı vurguya işaret eder (Rigby, 2013).

Paul Tillich (1886–1965), 20. yüzyılın en etkili düşünür ve ilahiyatçılarından biri olarak kabul edilen bir Alman-Amerikalı ilahiyatçı ve varoluşçu filozoftur. İnsanlığın durumu, inanç ve yaşamın anlamı hakkındaki derin soruları ele alarak, Hıristiyan teolojisi ile varoluşçu felsefe arasında köprü kurma çabalarıyla tanınır (Manning & Shearn, 2017). Paul Tillich iki temel cesaret türüne vurgu yapmaktadır: Kendini daha büyük bir topluluğun parçası olarak **onaylama cesareti** ve **kişinin bireyselliğini ortaya koyma cesareti** (Dion & Dion, 2014). İlk tür olan onaylama cesareti, diğer bir ifadeyle katılım yoluyla cesaret, kişinin varlığını sürdürmesi için başkalarıyla etkileşim kurmanın ve daha geniş bir bütünün parçası olmanın temel rolünü vurgular. Tillich, bireyleri ortak bir insanlığa bağladığı için, bu tür bir katılımın insan varlığı için hayati önem taşıdığını savunur. Ancak, Tillich kişisel kimliğin erozyona uğraması ve kolektivizmin yükselişi riski nedeniyle, kişinin kendini tamamen kolektife teslim etmemesi konusunda uyarır. İkinci tip, kişinin bireyselliğini ortaya koyma cesareti, diğer bir ifadeyle, kendini bir birey olarak olumlama cesareti, büyük ölçüde varoluşçu felsefeden beslenir. Tillich, bu cesaret türünü derin ama kusurlu bir cesaret anlayışı olarak görür. Tillich'e göre gerçek cesaret, katılım ve bireyselleşme aşkın bir güç tarafından birleştirildiğinde, benlik ile dünya arasındaki yabancılaşmanın üstesinden geldiğinde ortaya çıkar. Bu aşkın olumlama, insanlığın kaygı ve var olmama tehdidiyle bütünsel, yaşamı onaylayan bir cesaretle yüzleşmesini sağlar (Tillich, 2008).

Hannah Arendt (1906–1975), totalitarizm, otorite ve siyasi özgürlüğün doğası üzerine yaptığı çalışmalarla tanınan bir Alman-Amerikalı siyaset teorisyeni, filozof ve yazardır. Almanya'da Yahudi bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiş, 1933'te Nazi rejiminden kaçtı ve sonunda Amerika Birleşik Devletleri'ne yerleşmiştir. Hannah Arendt, iki tür cesaret üzerinde durmuştur: Kamusal cesaret ve bireysel cesaret. **Kamusal cesaret**, kamusal alanda adaletsizliğe, baskıya veya toplumsal yanlışlara karşı duran bireylerin gösterdiği cesareti ifade eder. Çoğunlukla tehlike veya risk karşısında, kolektif iyilik için ve politik ve ahlaki ilkelerin savunulması için hareket etme istekliliğini içerir. Bu tür bir cesaret, bir toplumda özgürlük ve adaletin sürdürülmesi için gereklidir. Öte yandan, **bireysel cesaret** daha kişisel ve içseldir. Kişisel kayıp, rahatsızlık veya dışlanma karşısında bile kişinin inançlarının, değerlerinin ve inançlarının arkasında durma cesaretini içerir. Bireysel cesaret, dış baskılara bakılmaksızın kişinin bütünlüğünü ve benlik duygusunu sürdürmesiyle ilgilidir. Hannah Arendt, siyasi yaşamın karmaşıklıkları ile baş etme ve baskıcı rejimler ile sosyal adaletsizliğin ortaya çıkardığı zorluklarla yüzleşme konusunda, her iki tür cesaretin de hayati önüne dikkat çeker (Schwartz, 2004; Giroux, 1987; Vendé, 2024).

1.2. Araştırmacılar Tarafından Ortaya Konulan Cesaret Türleri

Pury ve Starkey (2010) iki tür cesaret arasında ayrım yapmaktadır: süreç cesareti ve övgü cesareti. **Süreç cesareti**, cesur bir eylemi gerçekleştiren bireyin içsel yolculuğuyla ilişkilidir. Kişinin asil veya değerli bir hedef belirlemesini, ona nasıl ulaşılacağını planlamasını, riskleri fark etmesini ve bu risklere rağmen eyleme devam etmesini ifade eder. Bu tür cesaret, bireyin kararlılık ve korkunun üstesinden gelme yeteneği gibi içsel durumlarını vurgular ve cesareti yaygın, daha az aşırı bir olgu olarak değerlendirir. Buna karşılık, **övgü cesareti** daha çok bir eylemin dış değerlendirmeleriyle ilgilidir. Hedefin asil veya değerli olup olmadığını, planın etkili olup olmadığını ve önemli bir risk içerip içermediğini değerlendiren gözlemcilerle odaklanır. Vurgu, bireyin iç süreçlerinden ziyade, eylemin dışsal değerlendirilmesi üzerindedir; cesareti, başkaları tarafından nesnel risk ve toplumsal fayda standartlarına dayalı olarak tanınan, nadir ve olağanüstü bir nitelik olarak ele alır.

Assyifa ve Suhadi (2023) altı farklı cesaret türünü tanımlar: fiziksel, sosyal, entelektüel, ahlaki, duygusal ve ruhsal (Dungate, 2011). **Fiziksel cesaret**, yaşamın zorluklarıyla yüzleşmek için kişinin fiziksel gücünü kullanmayı içerir. **Sosyal cesaret**, kişinin sosyal duruşuna veya itibarına zarar verilebilme olasılığına rağmen, dürüstlüğü korumak veya özgün bir şekilde hareket etmek için aldığı riskleri ifade eder. **Entelektüel cesaret**, karmaşık, zor fikirlerle meşgul olma, araştırmacı sorular sorma ve bilgi arayışında yanılma riskini göze alma istekliliğidir. **Ahlaki cesaret**, kişinin etik değerlerini koruma ve özellikle ahlaki ikilemlerle karşı karşıya kaldığında bile karşıt baskılar karşısında sağlam durma yeteneğidir. **Duygusal cesaret**, olumlu ya da olumsuz tüm duyguları, bu duygulardan kaçmadan deneyimlemeye açık olmakla ilgilidir. Son olarak **manevi cesaret**, ister dini ister laik bir bağlamda olsun, inanç, amaç ve anlamla ilgili derin varoluşsal sorularla yüzleştiğimizde güce işaret eder.

Assyifa ve Suhadi (2023)'nin yukarıda açıklanan ve Dungate (2011)'ye dayandırılan altı farklı cesaret çeşitlerinin, Cibro (2023) tarafından yapılan araştırmada da kullanıldığını görmekteyiz. Cibro (2023) araştırmasında, 2020 yapımı "Mulan" filmindeki Mulan karakterinin canlandırdığı cesaret türleri, Assyifa ve Suhadi (2023) tarafından yapıldığı gibi altı kategoriye ayrılmıştır: fiziksel cesaret, duygusal cesaret, entelektüel cesaret, sosyal cesaret, ahlaki cesaret ve manevi cesaret. Bunlar arasında duygusal cesaret (%26,93) ve ahlaki cesaret (%23,08) öne çıkarken, bunu sırasıyla %15,39 ile fiziksel cesaret ve sosyal cesaret izlemiştir. Entelektüel cesaret %11,54'ü oluştururken, manevi cesaret %7,7 ile en az yaygın olan cesaret türü olarak değerlendirilmiştir. Çalışma, aynı zamanda Mulan'ın cesaret gösterdiği dört temel yolu da açıklamaktadır: kararlılık, kendine güven, tutarlılık ve iyimserlik. Ayrıca, Mulan'ın cesaretini teşvik eden üç temel faktör, fedakârlık, kendine güven ve içinde bulunduğu koşulların durumsal taleplerinin yanı sıra duygusal ve bilişsel kaynakları olarak ortaya konmuştur. "Mulan" filmindeki Mulan karakterine yönelik yapılan bu kapsamlı analiz, cesaretinin nasıl çok yönlü olduğunu ve hem iç hem de dış faktörler tarafından şekillenip yönelendirildiğini göstermesi açısından önemli bir çalışmadır.

Lassiter (2017) dört tür cesaret tanımlar; ahlaki/medeni cesaret, entelektüel cesaret, disiplin cesareti ve empatik cesaret. **Ahlaki veya medeni cesaret**, ciddi bir muhalefet veya toplumsal baskıyla karşı karşıya kalırsa bile, kişinin inançlarını savunma yeteneğidir. **Entelektüel cesaret**, mevcut varsayımlara meydan okumayı ve genellikle deneyim ve eğitim araştırmalarının yönlendirdiği yeni anlayışları benimsemeyi içerir. **Disiplin cesareti**, kişinin karşılaşılabileceği sürekli dikkat dağıtıcı unsurlara ve muhalefete rağmen yansıtıcı, stratejik ve odaklanmış kalma kapasitesidir. **Empatik cesaret**, başkalarının bakış açılarını gerçekten

anlamak için alçakgönüllülük ve kişisel önyargılardan ve varsayımlardan kurtulma isteği gerektiren, kendini başkalarının duygu ve deneyimlerine açma yeteneğini ifade eder.

May'e (1975) göre cesaret dört türe ayrılabilir: fiziksel, ahlaki, sosyal ve yaratıcı. **Fiziksel cesaret** fiziksel koşullarla ilişkilidir ve tehlike karşısında dayanıklılık ve kararlılığı ifade eder. **Ahlaki cesaret**, başkalarının ihtiyaçlarına duyarlılık ve yanlışları düzeltmeye yönelik güçlü bir arzu ile karakterize edilir ve çoğunlukla empati ve şefkatle ilişkilidir. **Sosyal cesaret**, özellikle ilişkilerde başkalarının yararı için kendini riske atma isteğiyle ilişkilidir ve sıklıkla fedakâr davranışlarda görülür. **Yaratıcı cesaret** ise, mevcut olanı geliştirecek, yeni bir şeyi hayal etme ve yaratma konusundaki öngörü ve istekliliktir. May, ahlaki ve sosyal cesaretin sıklıkla örtüştüğünü ve hemşirelik gibi alanlarda çok önemli olduğunu, çağdaş bağlamlarda yaratıcı cesaretin daha nadir olduğunu ve fiziksel cesaretin daha az gerekli olduğunu öne sürer.

Mert (2023) tarafından yapılan çalışmada, cesaret kavramı çeşitli akademik disiplinlere ait 150 cesaret tanımının içerik analizi yoluyla incelenmiştir. Çalışma, anlaşılması ve tanımlanması zor olan cesaretin karmaşık ve çok yönlü doğasını açıklığa kavuşturmayı amaçlamıştır. Analiz edilen tanımlar, beş farklı cesaret türünde kategorize edilmiştir: fiziksel cesaret, ahlaki cesaret, psikolojik cesaret, entelektüel cesaret ve kişilerarası cesaret. Ancak bazı tanımlar birden fazla kategoriye sığabildiği için sınıflandırma her tanımda en baskın olan cesaret türüne göre yapılmıştır. Analiz, tanımların önemli bir kısmının (%48,0) sosyal veya dış baskılara rağmen kişinin inanç ve ilkelerini savunmayı içeren **ahlaki cesareti** vurguladığını ortaya çıkarmıştır. **Psikolojik cesaret** (%15,3) korku ve kaygı gibi içsel zorlukların üstesinden gelmekle ilişkilendirilirken, **fiziksel cesaret** (%12,7) fiziksel tehlike veya tehditler karşısında gösterilen cesaret eylemlerine odaklanmıştır. **Entelektüel cesaret** (%12,0) bilginin peşinde risk almayı ve mevcut fikirlere meydan okumayı vurgularken, **kişilerarası cesaret** (%12,0) başkalarıyla olan ilişkilerde yanlışlıklar karşısında ayağa kalkmak veya zor konuşmalar yapmak gibi sosyal etkileşimlerdeki cesur eylemleri ifade etmektedir.

Tablo 2, Tablo 1'deki yakın zaman araştırmaları çerçevelerinde tanımlanan farklı cesaret türlerini göstermektedir. Tablo 2, 20 farklı cesaret türünü, Tablo1'deki görülüş sıklığına göre, diğer bir ifadeyle, bilimsel çalışmalarda bunlardan bahsedilme sıklığını göstermektedir. En sık ortaya konulan cesaret türleri, ahlaki cesaret (14 kez) ve fiziksel cesaret (13 kez) olup, bunların cesaret araştırmalarındaki önemini vurgulamaktadır. Diğer dikkate değer türler arasında cesaretin incelendiği çeşitli bağlamları yansıtan psikolojik cesaret (5 kez), sosyal cesaret (3 kez) ve entelektüel cesaret (3 kez) yer almaktadır. Genel cesaret, yaratıcı cesaret, doğal cesaret ve merak cesareti gibi daha az bahsedilen türler yalnızca bir kez belirtilmiş olup belirli felsefi veya felsefi yaklaşımlardaki önemli rollerinin altını çizmektedir. Tablo 2'deki bu dağılım, cesaretin çok yönlü doğasını yansıtmakta ve cesaretin ahlaki, duygusal, entelektüel ve sosyal boyutlardaki uygulamasını göstermektedir.

Tablo 1: Bilimsel çalışmalarda tanımlanan cesaret türleri ve görülme sıklıkları

Cesaret Türü	Sıklık
Ahlaki cesaret	14
Fiziksel cesaret	13
Psikolojik cesaret	5
Sosyal cesaret	3
Entelektüel cesaret	3
Yaşamsal cesaret	2
Duygusal cesaret	2
Manevi cesaret	2
Genel cesaret	1
Yaratıcı cesaret	1
Doğal cesaret	1
Merak cesareti	1
Kişisel cesaret	1
Süreç cesareti	1
Disiplin Cesareti	1
Entelektüel Cesaret	1
Empatik Cesaret	1
Övgü cesareti	1
İfade cesareti	1
Kişilerarası cesaret	1

Aşağıda, Tablo 2’de ter alan cesaret türlerine ilişkin detaylı açıklamalara yer verilmiştir.

Ahlaki Cesaret

Zorluklar karşısında ahlaklı bir şekilde hareket etme yeteneği olan ahlaki cesaret, etik ikilemleri ele alma ve adaleti teşvik etmedeki önemi nedeniyle ön plana çıkan bir cesaret türüdür (Staub, 2015). Fiziksel tehlikeyle yüzleşmeyi içeren fiziksel cesarettten farklı olarak ahlaki cesaret, muhalefete veya riske karşı etik ilkeleri savunmak gibi psikolojik zorlukları içerir (Ganu, 2018). Ahlaki cesaret, etik değerlere bilinçli bir bağlılık, potansiyel risklerin farkındalığı ve bu risklere rağmen hareket etme kararlılığı gerektirir (Şekerka ve Bagozzi, 2007).

Bireysel ve durumsal faktörler ahlaki cesaretin ifadesini şekillendirir. Ahlaki kimlik ve öz yeterlik gibi kişisel özellikler kişinin etik davranma isteğini etkiler (Patrick vd., 2018). Etik örgüt kültürlerini de içeren destekleyici ortamlar, algılanan riskleri azaltarak ve hesap verebilirliği teşvik ederek ahlaki cesareti teşvik eder (Berry, 2004). Diğer yandan, grup uyumunu ön planda tutan kültürler ahlaki açıdan cesur davranışları engelleyebilir (Turiel, 2002). Bu dinamikler, ahlaki cesaretin şekillenmesinde kişisel değerler ile sosyal etkiler arasındaki etkileşimin dikkate alınması gerekliliğini vurgulamaktadır.

Fiziksel Cesaret

Fiziksel cesaret geleneksel olarak korku veya risk karşısında kararlı kalarak fiziksel tehlikeyle yüzleşme veya fiziksel zorluklara dayanma, bu koşullar altında gerekeni yapma

yeteneği olarak tanımlanır (Zavaliy ve Aristidou, 2014). Tarihsel olarak savaş alanlarındaki veya yaşamı tehdit eden durumlardaki cesaret eylemleriyle ilişkilendirilmiştir (Zavaliy, 2017). Bununla birlikte, çağdaş araştırmalar, hayat kurtaran itfaiyeciler, yaralanmaları atlatan sporcular veya tehlikeli durumlarda başkalarını korumak için müdahale eden bireyler gibi farklı bağlamlarda fiziksel cesareti vurgulayarak bu tanımları genişletmektedir (Howard ve Reiley, 2020). Bu nedenle, fiziksel cesaret yalnızca fiziksel zararlarla yüzleşme istekliliğini değil, aynı zamanda kişisel hassasiyete rağmen sorumluluk duygusu veya ahlaki zorunluluk tarafından yönlendirilen bilinçli bir eylem kararı da içerir (Jordan, 2008).

Fiziksel cesaretin psikolojik temelleri korku, motivasyon ve ahlaki yargının karşılıklı etkileşimini ortaya koymaktadır. Korku, tehlikeye karşı doğal bir tepki olarak belirir, ancak fiziksel cesaret sergileyen bireyler bu korkuyu duygusal dayanıklılık, öz-yeterlik ve başkalarına karşı görev gibi dış motivasyonlarla etkili bir şekilde düzenler (Miller, 2000). Destekleyici bir izleyicinin varlığı veya net hedefler gibi durumsal faktörler, cesur eylemin ortaya çıkış olasılığını daha da artırır (Hannah ve diğerleri, 2007).

Psikolojik Cesaret

Psikolojik cesaret, kişisel gelişim, refah veya değerler uğruna içsel korkularla, duygusal sıkıntılarla ve psikolojik zorluklarla yüzleşme ve bunlara dayanma kapasitesini ifade eder (Putman, 1997). Psikolojik cesaret, zihin ve duygulara odaklanır ve bireylerin başarısızlık korkusu, reddedilme veya kendinden şüphe duyma gibi hassas durumlarda hareket etmesini gerektirir (Putman, 2004). Bu tür cesaret, terapiye başvurmak, travmatik anılarla yüzleşmek, eleştiri riskine rağmen inanılan inançları ifade etmek veya kişinin konfor alanını zorlayan önemli yaşam değişiklikleri yapmak gibi eylemlerde açıkça görülmektedir (Curtis ve Kelly, 2013). Psikolojik cesaret çoğu zaman kişinin sınırlarının farkında olmasını ve özgünlük ve amaç için çabalarla belirsizlikle yüzleşme isteğini gerektirir.

Psikolojik cesaretin altında yatan faktörler arasında dayanıklılık, duygu düzenleme ve öz-yeterlik duygusu yer almaktadır (Rachman, 2004). Araştırmalar, psikolojik cesaret sergileyen bireylerin sıklıkla kişisel değerler, kimlik veya kendini gerçekleştirme arzusu anlık korkuları aşmalarına yardımcı olan içsel motivasyon unsurlarına güvendiklerini göstermektedir (Pury ve diğerleri, 2014). Kişinin misilleme korkusu olmadan kendini ifade edebileceğini belirten psikolojik güvenlik kavramı, özellikle sosyal veya örgütsel ortamlarda psikolojik cesaretin geliştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Anugerah ve diğerleri, 2018). Psikolojik cesaret aynı zamanda ahlaki ve kişilerarası cesaret gibi diğer cesaret biçimleriyle de kesişir ve bu da onun çok yönlü doğasına ilişkindir. Psikolojik cesaretin önemi, zihinsel sağlığın geliştirilmesinde, ilişkilerin güçlendirilmesinde ve kişisel ve toplumsal dönüşümün teşvik edilmesinde önemli bir rol oynar. Bu da, psikolojik cesareti psikoloji ve diğer ilgili disiplinlerde üzerinde çalışılması gereken önemli bir alan haline getirmektedir (Pury ve diğerleri, 2014).

Sosyal Cesaret

Sosyal cesaret, doğrular uğruna kişinin başkalarının gözünde saygınlığını veya itibarını riske atacak eylemlerde bulunma şeklindeki kasıtlı ve olumlu sosyal davranışı ifade eder. Sosyal cesaret, potansiyel sonuçları itibarıyla, sosyal ilişkilere veya kişinin sosyal kabul ve imajına zarar verebilecek, sosyal bağlamda zorluklarla yüzleşme karalılığını kapsar. Bu riskler, bireylerin saygıyı, kabulü veya itibarı kaybetme korkusuna karşın, ahlaki ve doğru olana veya organizasyonel hedeflere öncelik verilmesini getirir (Kaltainen ve diğerleri, 2024; Howard ve Cogswell, 2019; Howard ve diğerleri, 2017).

Sosyal cesaret iki temel biçimde ortaya çıkabilir. Birincisi, iş arkadaşıyla sorunlu davranışlar konusunda yüzleşmek gibi ilişkilere zarar verebilecek, çatışmalara veya gergin etkileşimlere yol açabilecek davranışları içerir (Howard ve Holmes, 2020; Howard, 2019). İkincisi, beceriksiz veya zayıf görünme riskiyle karşı karşıya kalarak yardım istemek gibi güç kaybıyla sonuçlanabilecek eylemleri içerir (Mert ve diğerleri, 2021). Bu davranışlar, sosyal açıdan olumsuz sonuçlar doğurabilecek olsa da, işyeri performansını, üretkenliğini ve organizasyonel iklimi iyileştirmek için gereklidir. Araştırmalar, sosyal cesaretin etkili liderlik, olumsuz geri bildirim verme ve örgütsel vatandaşlık davranışı gösterme gibi kritik işyeri sonuçlarının temelini oluşturduğu vurgulamaktadır (Hannah ve diğerleri, 2011; Stephens ve diğerleri, 2020). Sosyal sonuçlarından korkmasına rağmen sosyal cesaret sergileyen bireyler, işyerlerinde örgütlerine önemli katkılar sağlamaktadır. Bu nedenle, sağlam bir sosyal cesaret geliştirmek, sürdürülebilirliği güçlendiren adımların atılabilmesini mümkün kılabilir (Howard ve diğerleri, 2017).

Entellektüel cesaret

Entelektüel cesaret, eleştiriye, şüpheye veya rahatsızlığa neden olsa bile zorlu fikirlerle meşgul olma, yerleşik inançları sorgulama ve alışılmadık bakış açılarını keşfetme çabasıdır (Fleisher, 2023; Hurteau ve diğerleri, 2023). Entelektüel cesaret, olası sosyal veya entelektüel risklere bakılmaksızın gerçeğin ve anlamın peşinden gitme kararlılığını içerir. Entelektüel cesaret, kişinin kendi varsayımlarını ve önyargılarını yeniden değerlendirmeye açık olmasının yanı sıra, bilgi arayışında karmaşık veya tartışmalı konularla yüzleşmeye hazır olmayla da karakterize edilir (North., 2023). Bir eylemi entelektüel açıdan cesur kılan şey, söz konusu eylemin entelektüel veya epistemik iyilik (doğruluk, anlayış veya gerekçeli inanç gibi) olmasıdır. Entelektüel cesaret, doğası gereği bu epistemik iyiliğe bağlıdır, bireylerin bunlara öncelik vermesini gerektirir ve bunu yaparken zorluklar veya riskler ortaya çıkabilir (Kotsonis, 2023; De Bruin, 2013).

Entelektüel cesaret, kesin bir bakış açısına sahip olmanın bizzat epistemik bir eksiklik oluşturabileceği endişesinin üstesinden gelmemizi gerektirir. Dolayısıyla entelektüel cesaret, kişinin kendi refahına yönelik açık bir tehdit içerse bile, epistemik olarak iyi bir amacı hedefleyen bir durumda veya eylem tarzında ısrar etme eğilimidir (Montmarquet, 1992). Bunun yanı sıra, entelektüel cesaret, yalnızca akıl yürütme ve kanıtlarla desteklendiğinde kişinin inançlarına sadık kalmasını değil, aynı zamanda karşıt bakış açılarıyla düşünceli ve yapıcı bir şekilde ilgilenme kapasitesini de gerektirir. Bu nedenle entelektüel cesaret, özellikle yenilikçiliğin, eleştirel düşünce ve yaklaşımların sorgulanmasının önemli olduğu alanlarda bilginin üretilmesinde ve entelektüel bütünlüğün geliştirilmesinde temel bir rol oynar (Rowe, 2009; Fleisher, 2023).

Yaşamsal Cesaret

Yaşamsal cesaret, daha önemli bir gaye peşinden gitmek için, genellikle hastalık veya diğer ciddi sınırlamalarla ilgili önemli kişisel zorlukları aşma gücünü temsil eder. Yaşamsal cesaret, kişinin kendisi hakkında ölümcül bir hastalık tanısı gibi olumsuz bilgileri kabul etmesi ve bu gerçeklerle başa çıkmak için gereken duygusal ve psikolojik riskleri alması gibi zor gerçeklerle yüzleşmeyi gerektirir (Finfgeld, 1999; Pury ve Saylors, 2017). Örneğin bireyler, kişisel gelişime odaklanmayı sürdürürken ve daha büyük hedeflere ulaşırken ciddi yan etkileri olan tıbbi tedavilere katlanarak yaşamsal bir cesaret sergileyebilirler (Lopez ve diğerleri, 2003). Dayanıklılığa bağlı olan yaşamsal cesaret, bireylerin günlük yaşamın acil mücadelelerinin ötesine geçmesine ve zorluklarda amaç bulmasına, bu zorlukları anlamlı bir başarı yolculuğuna dönüştürmesine olanak tanır.

Yaşamsal cesaretin önemli bir yönü, sadece dayanıklılığı değil sınırları aşabilmeyi de vurgulayan dinamik doğasıdır. Yaşamsal cesaret, hayata meydan okuyan yeni bir şey denemek veya hastalığın dayattığı sınırlamalarla yüzleşmek ve kişinin kendisinden daha büyük bir şeye katkıda bulunmak gibi eylemlerde de ortaya çıkabilir (Putman, 1997; Finfgeld, 1999). Bu süreç genellikle duygusal riskler ve kişisel zorluklarla başa çıkmayı ve bu tür eylemleri son derece kişisel ve duruma bağlı hale getirmeyi içerir. Finfgeld (1999) yaşamsal cesareti, insan deneyiminin doğasında var olan derin dayanıklılık ve dönüşüm kapasitesini yansıtan, olağanüstü sonuçlara ulaşmak için sıradan mücadelenin ötesine geçme süreci olarak tanımlar. Yalnızca bireyin karşılaştığı zorluklarda fark edilen yaşamsal cesaret, zorluklar karşısında güçlü bir güç ve amaç ifadesine olan ihtiyaca işaret eder.

Duygusal Cesaret

Duygusal cesaret, duyguların paylaşılması zor, rahatsız edici veya riskli olsa bile, kişinin duygularıyla yüzleşme ve bunları ifade etme yeteneğini ifade eder. Bu tür bir cesaret, bireylere kırılabilirlikleri benimseme, duygularını kabul etme ve yapıcı çözümler arama konusunda güç verdiğinden, kişilerarası ve kişisel zorlukların üstesinden gelmek için kritik öneme sahiptir. Alvestad ve Johansen (2020), duygusal cesaretin, özellikle duygu yoğun faaliyetler gerektiren durumlarda doyumunu artırmada önemli bir rol oynadığını vurgulamaktadır. Duygularını tanıyan ve yönetebilen bireyler, zorlu durumlara etkili bir şekilde yanıt verebilir.

Duygusal cesaret sadece olumsuz duyguları yönetmekle ilgili değil, aynı zamanda olumlu duyguların sahiplenmesi ile de ilgilidir. Basset'e (2006) göre duygusal cesaret, bireylerin hem profesyonel hem de kişisel hedeflere ulaşmaya üretken bir şekilde katkıda bulunmada, pozitifliğin esas olduğunu fark etmelerini sağlar. Bu cesaret, hayal kırıklıklarının büyük zorluklara dönüşmesine izin vermeden, onlarla yüzleşme gücü sağlar. Bireyler, duygusal cesareti geliştirerek, özellikle aile ortamında, eğitimcilerde veya büyüklerle iletişim kurmak gibi durumlarda tepkilerini daha iyi düzenleyebilirler. Birden (2020), duygusal cesaretin öğrenciler için kritik öneme sahip olduğunu, çünkü duygusal cesaretin öğrencilerin sosyal ve duygusal öğrenme süreçlerinde ilerlemelerine olanak sağladığını, başkalarıyla bağlantı kurma yeteneklerini artırdığını ve akademik ortamlarda dayanıklılık geliştirdiklerini belirtir. Duygusal cesaret, bireylerin rahatsız edici durumlarda öz kontrolü sürdürmelerine ve çatışmaları yapıcı bir şekilde ele almalarına olanak tanır. Alvestad ve Johansen (2020), duygusal cesaretin, bireylerin karmaşık kişilerarası ilişkileri yönetebilmek için gerekli becerileri geliştirmesine yardımcı olduğunu, böylece de kişisel gelişimi desteklediğini vurgular.

Duygusal cesaretin gelişimi yoğun çaba ve kişisel farkındalık gerektirir. Geliştirildiğinde özgünlüğü, empatiyi ve dayanıklılığı teşvik ederek kişinin mesleki ve kişisel yaşamını önemli ölçüde zenginleştiren bir beceridir. Basset'e göre (2006) duygusal cesaret, bireylerin duygusal zorluklarla doğrudan yüzleşmesine olanak tanıyan, hem kişisel refahı hem de ilişkisel uyumu teşvik eden dönüştürücü bir niteliktir.

Manevi Cesaret

Manevi cesaret, kişinin zorluklar veya sıkıntılar karşısında, derinden bağlı olduğu değer ve inançlarla uyumlu hareket etmesidir. Özgünlüğü ve bütünlüğü vurgulayarak bireylerin kendi amaç duygularına uygun kararlar almasını ifade eder. Brinsfield (1998), manevi cesaretin çoğu zaman dayanıklılık ve kararlılık sağlayabilen derin inançtan

kaynaklandığını belirtir. Savaş gibi durumlarda, bu içsel güç, olağanüstü azim ve kararlılığı teşvik edebilir.

Manevi cesaret, kişisel inancın ötesine uzanır ve karmaşık durumlarda etik ilke ve değerleri uygulama konusundaki yeteneği kapsar. Yip (2023), özellikle "yeni normal"in belirsizliklerini aşmada hayati önem taşıdığını savunur. Manevi cesaretle yönlendiren liderler, toplumsal zorluklarla mücadele ederken temel inançlarına sadık kalarak güven uyandırır ve dönüştürücü değişimi teşvik eder. Manevi cesaret, toplumsal zorlukları doğru bir şekilde ele almak için de önemlidir. Guzneau ve ark. (2024) bunu, kadınların sağlık hizmetlerini iyileştirmek için manevi cesareten yararlanan bir gruba ilişkin bir örnek olay incelemesi ile göstermektedir. Grup, eylemlerini ortak değerlerle ve kolektif refah taahhüdüyle uyumlu hale getirerek, manevi cesaretin nasıl anlamlı bir sosyal dönüşüme yol açabileceğini göstermiştir. Manevi cesaret, inanç ve eylem arasındaki boşluğu doldurarak bireylerin özgün bir şekilde yaşamalarına anlamlı bir şekilde katkıda bulunmalarını sağlar.

Genel Cesaret

Genel cesaret, dışsal ve gözlemlenebilir riskler, zorluklar ve olumsuzluklarla yüzleşmeyi kapsayan geniş ve toplumsal bir kavramdır. Genel cesaret, fiziksel cesaret, ahlaki dürüstlük veya entelektüel kararlılık gibi çoğu insan tarafından cesur sayılabilecek eylemleri içerir. Genel cesaret, kişisel olmaktan ziyade dışsal riskleri içerdiğinden sıklıkla güven ve korku eksikliği ile ilişkilendirilir (Pury ve diğerleri, 2007a).

Araştırmalar, genel cesaretin sebat ve dürüstlük gibi erdemlerden kaynaklandığını, bunun da onu dış durumlara dayanıklılıkla yanıt verme konusunda daha önemli hale getirdiğini ileri sürmektedir (Pury ve Kowalski, 2007b). Genel cesareti yansıtan eylemler sıklıkla korkusuzluğu ve toplumsal kabulü gösterir, cesaret/kahramanlık madalyalarıyla ödüllendirilen eylemler buna örnektir (Pury ve diğerleri, 2007a). Güven, genel cesarete önemli bir rol oynar ve cesur eylemlerin algılanmasıyla pozitif yönde ilişkilidir (Pury ve diğerleri, 2007b).

Kişisel Cesaret

Kişisel cesaret ise genel cesaretin tam tersine, içe dönüktür ve içsel mücadelelerin, korkuların veya sınırlamaların üstesinden gelmeyi ihtiva eder. Toplumsal olarak tanınmaktan ziyade, bireyin kişisel deneyimi bağlamında anlamlı ve cesur olan eylemlerle ilgilidir (Pury ve diğerleri, 2007a). Örneğin, kişisel korkularla yüzleşmek veya içsel engellere rağmen derinden inanılan değerlerin peşinden gitmek, kişisel cesaretin ayırt edici özellikleridir. Bu tür bir cesaret, korkuyla yakından bağlantılıdır, çünkü bireyler, kişisel cesaret gerektiren eylemlerde bulunurken genellikle büyük bir korku yaşadıklarını ifade eder (Pury ve diğerleri, 2007a). Kişisel cesaret aynı zamanda duygusal, entelektüel veya kişilerarası mücadeleler gibi fiziksel olmayan zorlukları da içerir. Bu iç zorluklar, kişisel cesaretin kendine özgü, öznel doğasını vurgulayarak, cesareti dış risklerden daha az ve iç dirençliliğe daha fazla etkilenmeye iter (Pury ve diğerleri, 2007b).

Çevreye güven genel cesareti artırırken, kişisel zayıflıkların ve korkuların üstesinden gelmeye odaklanılan kişisel cesarete daha az rol oynar (Pury ve diğerleri, 2007a). Dolayısıyla kişisel cesaret, bireyin sınırlamalarıyla yüzleşmek ve bunları aşmak için yaptığı içsel yolculuğu vurgulayan bir cesaret olarak tanımlanabilir.

Yaratıcı Cesaret

Yaratıcı cesaret, orijinal ve anlamlı değer ve katkı yaratmak için yenilikçi düşünme, belirsizliği kucaklama ve geleneksel normlara meydan okuyabilmeyi ifade eder. Yeni yaklaşımlar bulabilmedeki hayal gücünü ve yapılandırılmamış ve çoğu zaman kaotik süreçlerle ilgilenme isteğini içerir (Glade-Wright ve Smyth, 2023). Yaratıcı cesaret, dönüştürücü süreçlerde ve ihmal edilen cesaret biçimlerinden biri olmaya devam etmektedir (Shatté, 2019).

Daha çok akademik ve yaratıcı çalışmalarda ön plana çıkan yaratıcı cesaret, bireylerin sınırları zorlamasını ve yeni fikirleri ortaya çıkarmasını sağlar. Araştırma sürecinin, özellikle de bilinmeyen keşfedilmesinde ve ilgi çekici araştırmaların oluşturulmasında büyük bir öneme sahiptir. Yaratıcı cesaret, bilgiye özgün katkılar üretmek için gerekli olan hayal gücünü, esnek düşünceyi ve sorgulayıcı zihniyeti simgelemektedir. Yaratıcı cesaret, çoğu zaman dağınık ve yapılandırılmamış olmasına rağmen, aydınlanmalara ve dönüştürücü içgörülere ulaşmak için gereklidir (Glade-Wright ve Smyth, 2023).

May (1975), yaratıcı cesaretin yeni bir şeyi var etme eylemine dayandığını vurgulamaktadır. Yaratıcı cesaret, bireylerin, toplumsal dönüşümün temeli olarak hizmet edebilecek yenilikçi kalıpları ve çerçeveleri keşfetmelerine olanak tanır (Mayıs, 1975).

İş yaşamında yaratıcı cesaret, yaratıcılığı ve artan farkındalığı teşvik ederek performansı artırır. Kişisel ve profesyonel gelişimi yönlendiren bir amaç ve yön duygusu sağlayarak bireylere zor görevleri etkili bir şekilde çözme yetkisi verir. Dahası, bireylerin zorlukların üstesinden gelebilmesi ve olasılıkları yeniden hayal etmek için fırsatları yakalayabilmesi yaratıcı cesaret sayesinde mümkün olur (Altidor, 2017).

Doğal Cesaret

Doğal cesaret, bireyin kendisini veya başkalarını korumaya yönelik ani tepkisi ile karakterize edilen, hayatta kalma durumlarına verilen içgüdüsel bir tepkidir. Doğal cesaret çoğu zaman beklenmedik bir şekilde ortaya çıkar ve "göz açıp kapayıncaya kadar" düşünmeye ve harekete geçmeye çok az zaman bırakır. Dışa dönüklük veya utangaçlık gibi özelliklere benzer şekilde kişinin doğuştan gelen eğilimine dayanır. Doğal cesaret örnekleri arasında bir çocuğu yanan bir binadan kurtaran bir itfaiyeci, arkadaşlarını el bombasından koruyan bir asker veya ateş altında soğukkanlılığını koruyan bir polis memuru yer alır. Bu gibi durumlarda bireyler eylemlerini genellikle içgüdüsel olarak yönlendirilen, düşünmeden verilen tepkiler olarak açıklarlar (Clancy, 2003).

Aristoteles'in thurnos kavramı, doğal cesareti anlamak için felsefi bir bakış sağlar. Thurnos, bireyleri ve hatta hayvanları tehditlerle olağanüstü bir kararlılıkla yüzleşmeye zorlayan ilkel savunma içgüdüünü ifade eder. Aristoteles, cesaretin bu doğuştan gelen biçimini, bilinçli uygulama ve ahlaki muhakeme yoluyla bilenen gerçek cesaret erdeminden ayırır. Thurnos, tehlikeyle yüzleşmeye yönelik içgüdüsel istekliliği açıklarken, gerçek cesaret, kasıtlı ve mantıklı eylemi içerir. Bu ayrıma rağmen, doğal cesaret, erdemli cesaretle ilişkilendirilen rasyonel yansıma olmasa bile, ani ve acil tehditlere yanıt vermedeki önemini göstermektedir (Brady, 2005).

Sorgulayıcı Cesaret

Merak cesareti olarak da bilinen sorgulayıcı cesaret, bireyleri bilgi aramaya, yeni deneyimler keşfetmeye ve belirsizliklere rağmen soru sormaya yönlendirir. Geleneksel düşünceye meydan okur, sorgulama, varsayımları test etme ve yaratıcı çözümler geliştirme

isteğini teşvik ederek kişisel gelişimi ve yenilikçiliği teşvik eder. Sorgulayıcı cesaret, karmaşık sorunları anlamak ve derin içgörülerini keşfetmek için gereklidir (Whittington ve Mack, 2010).

Sorgulayıcı cesaretin en önemli yönlerinden biri, bireylerin geleneksel problem çözme yöntemlerinden alternatif yaklaşımları keşfetmek için geri adım attıkları sistem düşüncesindeki rolüdür. Bu, mevcut çözümlerin eldeki sorunu tam olarak çözemeyebileceğini kabul etme ve popüler olmasa veya uygulaması zor olsa bile yeni bakış açılarına dikkate alma cesaretini gerektirir (Stroh, 2018). Sorgulayıcı cesaret, bu zihniyeti benimseyerek bireylerin sistemik ve çok yönlü sorunları yenilikçi stratejilerle ele almasına olanak tanır. Merak cesareti aynı zamanda bilginin ilerlemesinde de etkilidir, çünkü akademisyenleri ve düşünürleri bilindik araştırma yöntemlerinden uzaklaştırıp keşfedilmemiş bölgeleri keşfetmeye teşvik eder. Howard-Grenville (2021), bilim adamlarının çeşitli ve acil sorunları ele almak için meraklarını kullanmaları ve karşılaştıkları zorlukların karmaşıklığına uygun açıklamalar geliştirmeleri gerektiğini vurgular. Bu, belirsiz alanlara girme ve yeni anlayış yollarını ortaya çıkarma istekliliğini içerir.

Cohen (2010) merak cesaretinin gerçeği aramanın derin bir uygulaması olduğunu belirtir. Dünyayla derinlemesine etkileşime geçmek ve dönüştürücü kavrayış keşfetmek için benliği riske atmayı gerektirir. Sorgulayıcı cesaret yalnızca yeniliğe ulaşmada ilham vermekle kalmaz, aynı zamanda şeffaflık ve açıklık gibi nitelikleri de besleyerek merakın nasıl ahlaki bir erdem olarak ortaya çıkabileceğini de gösterir.

Psikolojik açıdan merak, bireyleri yenilik ve sorgulayıcı bir meydan okuma konusunda motive ederek gelişimi artırır. Kashdan ve Silvia (2009), merakın olumlu duyguların ve kişisel tatminin ortaya çıkmasında önemli bir rol oynadığını ve merakın bireysel ve toplumsal gelişmeyi arttırmak için ideal bir erdem haline geldiğini ileri sürmektedir. Baumgarten (2001) ayrıca merakı ahlaki bir erdem olarak araştırır ve merakın hem birey olarak hem de toplum içinde kişinin gelişme yeteneğini artırarak kendini gerçekleştirmeye katkıda bulunduğunu belirtir.

Süreç Cesareti

Süreç cesareti, yalnızca sonuçlara odaklanmak yerine sürece odaklanarak, uzun vadeli zorluklar veya belirsizlikler karşısında ısrarlı ve sabırlı olmayı vurgular. Karşılaşılan zorluk ve mücadeleleri sahiplenmek ve onları dayanıklılık ve dürüstlikle yönlendirmek cesarettir. Anlık cesaret eylemlerinden farklı olarak süreç cesareti, zaman içinde gelişen, bireyin algılanan tehditlerle yüzleşme ve zorlu koşullara uyum sağlama yeteneğiyle şekillenen dinamik bir olgudur (Finfgeld, 1999).

Süreç cesaretinin merkezinde, gerçeğin kabulü ve muhakemeye dayalı problem çözme vardır. Zorlukları inkar etmeden kabul etmeyi, engelleri yapıcı bir şekilde ele almak için proaktif bir zihniyet geliştirmeyi içerir. Bu ısrarlı çaba çoğu zaman kişisel gelişimle, başarı duygusuyla ve zorluklara rağmen gelişmeyle sonuçlanır. Finfgeld (1999) cesur davranışı üretkenlik, başkalarına katkı ve kişisel bütünlüğün teşviki ile karakterize edilen bir davranış olarak tanımlamaktadır. Süreç cesareti, kişinin mücadelelerinin üstesinden gelme ve anlamlı ilerleme kaydetme konusundaki kendi yeteneğinin farkına varmasını içerir.

Süreç cesareti, sürekli bir çaba ve büyüme isteğiyle ilgilidir. Anlık zaferlerden çok, kişisel bütünlüğe ve zaman içinde gelişmeye yol açan sürekli dayanıklılıkla ilişkilidir. Bu nedenle kişisel, profesyonel veya toplumsal bağlamlarda uzun süreli zorluklarla karşı karşıya kalan bireyler için ihtiyaç duyulan temel bir niteliktir.

Övgü Cesareti

Övgü cesareti, başkalarının çabalarının ve başarılarının tanınması ve kutlanması anlamına gelir ve genellikle güven ve motivasyon sağlamak için toplumun takdirini içerir. Bir eylemin cesur olup olmadığını değerlendirmek için nesnel standartlara uygun olarak dış değerlendirmeyi ve toplumsal faydaları vurgular (Pury ve Starkey, 2010). Bireyin bakış açısıyla içsel olarak yönlendirilen ve şekillendirilen süreç cesaretinden farklı olarak, övgü cesareti, toplumsal normlar tarafından önemli görülen eylemlerin başkaları tarafından kabulüne odaklanır.

Övgü cesaretinin tanımlayıcı bir özelliği, ulaşılan hedefin değeri konusunda toplumsal anlaşmaya dayanmasıdır. Pury, Starkey ve Olson'a (2024) göre, bir hedefin algılanan değeri, bir eylemin cesur olarak kabul edilip edilmeyeceğini güçlü bir şekilde etkiler. Bu dış doğrulama çerçevesi, hedefe ulaşmayla ilişkili daha yüksek risk seviyelerinin genellikle eylemin cesur olarak algılanmasını artırdığını ima eder. Ancak, hedefin değeriyle uyum, eylemin cesur olarak övülüp övülmeyeceğinin belirlenmesinde çoğu zaman kişisel risk değerlendirmelerinden daha ağır basar.

Bireyin içsel yolculuğunu vurgulayan cesarete ilişkin süreç cesaretinin aksine, övgü cesareti toplumsal yargıları ve dış tanınmayı vurgular. Yaygın olarak kabul edilen değerlerle uyumlu eylemleri kutlamak, övmek ve bu tür eylemlerin başkalarını motive etme ve ilham verme üzerindeki etkisini göstermekle ilgilidir (Pury ve Starkey, 2010). Bunu yaparak, övgü cesareti, kolektif motivasyon ve ortak değerler için bir katalizör görevi görerek, takdir ve teşvik kültürünün geliştirilmesinde hayati bir rol oynar.

Disiplin Cesareti

Disiplin cesareti, dikkat dağıtıcı unsurların veya zorlukların ortasında bile hedeflere ulaşmada odaklanma, kararlılık ve kendi kendini kontrol etme yeteneğidir. Eylemlerde netliği ve amacı korumak için azim, stratejik düşünme ve yansıtıcı uygulamaların bir kombinasyonunu içerir. Disiplin cesareti sergileyen bireyler, farkındalığı ön planda tutar ve karar verme süreçlerinde bilinçli davranır, temel değerleri ve vizyonlarıyla uyumlu hareket eder(Lassiter, 2017).

Disiplin cesareti açıklığa ve farkındalığa yapılan vurgudur. Lassiter'e (2017) göre bu cesaret biçimi, liderlerin inançlarını ve amaçlarını net bir şekilde anlamalarını ve eylemlerinin bu inançları tutarlı bir şekilde yansıtmasını sağlamalarını gerektirir. Bu tür bir netlik, hedeflenen davranışı teşvik ederek bireylerin dikkat dağıtıcı unsurların ve zorlukların üstesinden güvenle ve soğukkanlılıkla gelmelerini sağlar. Disiplin cesareti sergileyen liderler, "doğru şeyleri" bilinçli bir amaç doğrultusunda yapmaya odaklanır. Diğer yandan, disiplin cesareti, istenen sonuçlara odaklanmayı sürdürürken önemli konuları ele almayı kapsar. Hurteau, Larsson ve Gagnon (2023), bu tür bir cesaretin, liderlerin karmaşık veya belirsiz durumlarda bile hedef odaklı kalarak gerekli önlemleri almasını sağladığını vurgulamaktadır. Ayrıca, disiplin cesareti işbirliğini geliştirmede ve üretken ilişkileri sürdürmede önemli bir rol oynar. Bu kapsamda, Mickel (2024) iletişimi ve işbirliğini geliştirmede yansıtıcı ve stratejik davranışın önemini altını çizmektedir. Disiplin cesaretine sahip liderler, zorlu koşullarda bile çatışmaları yönetmek, açık diyalogu teşvik etmek ve ekip üyeleri arasında ortak amaç duygusunu teşvik etmek konusunda daha donanımlıdır.

Entelektüel Cesaret

Entelektüel cesaret, önemli bir direnç veya riskle karşı karşıya olursa bile mevcut durum ve normları sorgulama, varsayımlara meydan okuma ve yeni fikirleri keşfetme istekliliğini içerir. Bireylerin rahatsız edici de olsa gerçeklerle yüzleşmesini ve mevcut

kabullere meydan okuyabilmesini gerektirdiğinden, eleştirel düşünmenin ve açık fikirliliğin çok önemli bir yönü entelektüel cesarete sahip olabilmektir (Fleisher, 2023).

Baehr'in (2011) öne sürdüğü gibi, entelektüel cesaret, kişinin kendi refahına yönelik açık tehdide rağmen, epistemik hedeflere ulaşmaya yönelik eyleme geçme çabasını içerir. Bu özellik, entelektüel zorluklarla baş etmede önemlidir ve bireylerin, kişisel sonuçlardan veya dış baskılardan korkmak yerine, bilgi arayışıyla motive olmalarını sağlar. Bu nedenle entelektüel cesaret, fikirlere meydan okumaktan daha fazlasıdır; bilginin değerine daha derin bir bağlılık ve onun uğruna fedakarlık yapmaya istekli olmayı gerektirir. Bu nedenle, entelektüel cesaret sıklıkla epistemik kaygının, yani bireyin kendi inançları veya varsayımları sorgulandığında ortaya çıkan rahatsızlık veya korkunun üstesinden gelmeyi gerektirir. Schönbaumsfeld (2019), entelektüel cesaretin bireylerin bu kaygıyı aşmalarına yardımcı olduğunu, bu bakış açısına sahip olmayı epistemik bir eksiklik olarak değil, entelektüel sürecin gerekli bir parçası olarak görmelerini sağladığını vurgulamaktadır. Bu kaygının üstesinden gelme eylemi, entelektüel yolculukta önemlidir, çünkü gerçeğin arayışına ve dünyanın daha derin bir şekilde anlaşılmasına olanak tanır.

Kraemer (2018), entelektüel cesaretin ahlaki erdemler sisteminde önemli bir rol oynadığını da belirterek, entelektüel cesaret olmadan bireylerin entelektüel gelişim için gerekli olan açık fikirli, yansıtıcı düşünceye girişemeyeceklerini ileri sürmektedir. Entelektüel cesaret, kişinin inançlarını eleştirel bir şekilde inceleme yeteneğini geliştirerek, özellikle yeni veya alışılmadık bilgiler kişinin inançlarına meydan okuduğunda, bilginin edinilmesine önemli ölçüde katkıda bulunur.

Empatik Cesaret

Empatik cesaret, özellikle acı çekerken başkalarının duygularını ve bakış açılarını derinlemesine anlama ve onlarla bağlantı kurma yeteneğidir. Bireylerin başkalarının acı veya sıkıntılarıyla doğru bir şekilde ilgilenmesi, duygusal kırılma ve şefkat, diğer bir ifadeyle empatik cesaret içerir. Empatik cesaret, bireylerin başkalarının acılarıyla karşı karşıya kaldığı durumlarda özellikle önemlidir, çünkü yalnızca derin bir duygusal bağlantı değil, aynı zamanda durumun yarattığı rahatsızlığa dayanma ve bir başkasının yararına hareket etme gücünü de gerektirir. Empatik cesaret genellikle kişinin bir başkasının acısını kendisininmiş gibi hissettiği duygusal bir deneyim olarak tanımlanır. Bu olgu, acı çeken diğer kişiyle paylaşılan ve karşılıklı bir kırılma deneyimine izin veren ilişkisel bağ aracılığıyla ortaya çıkar. Trompeter'e (2021) göre empatik cesaret, yalnızca başkalarının acısını deneyimlemeyi değil, aynı zamanda onların bu acıya katlanmalarına destek olmayı veya ortaya çıkabilecek korku ve rahatsızlığa rağmen harekete geçmelerine yardımcı olmayı da içerir. Bir başkasının acısını paylaşma eylemi, "diğeri için" gösterilen cesaretin temel fikrini somutlaştırır; bu, empatik cesaretin doğasında bulunan özverliliği vurgulayan ilişkisel bir yöndür.

Empatik cesaret bağlamında bireyler, başkalarının ihtiyaçlarını ve iyi oluşunu kendilerinin üstünde tutarak, diğer kişinin çıkarı için rahatsızlığa ve fedakarlığa katlanmaya hazır olduklarını gösterirler. Bu durumda duygusal desteğe ihtiyaç duyan kişi uğruna her şeye katlanmayı içeren bir cesaret biçimi olan "sevgi olarak cesaret" kavramıyla uyumludur (Trompeter, 2021). Bu özverili bağlılık genellikle, duygusal mücadeleleri sırasında bir başkasıyla birlikte kalmaya istekli olan ve karşılığında hiçbir şey beklemeden destek sunan kişiler tarafından gösterilir.

Terapide danışanlarla ilişkilerinde özgünlük ve empati sergilemesi gereken terapötik ortamlarda empatik cesaret gözlemlenmiştir. Cornell (1995) psikoterapide empatik cesaretin

önemini vurgulayarak, bunun terapistlerin danışanlarıyla derin bir duygusal düzeyde bağlantı kurmasını ve anlamlı destek sağlamasına yardımcı olduğunu belirtmektedir. Benzer şekilde, empatik cesaretin şefkati teşvik ettiği ve bireyleri zorlu durumlarda bile başkalarına yardım etme konusunda özverili davranmaya yönlendirdiği gösterilmiştir. Örneğin, Syasyila, Gin ve Mohamad'ın (2022) çalışması, Malezya'da hasta bakımı içinde çalışanların, hastaların duygusal ihtiyaçlarıyla bağlantı kurma becerisinin önemini vurgulayarak, empatik cesaretin bu durumda önemli bir rol oynadığını göstermiştir.

İfade Cesareti

İfade cesareti, eleştiri veya reddedilme potansiyeline rağmen kişinin düşüncelerini, fikirlerini ve duygularını açıkça paylaşabilme yeteneğidir. Zor veya rahatsız edici olsa bile, savunmasız kalma ve kendini özgün bir şekilde ifade etmek için risk almayı içerir. İfade cesareti, kişisel etkileşimlerden yaratıcı ifadeye kadar çeşitli bağlamlarda ortaya çıkabilir. İfade cesaretinin önemi iletişimde oynadığı roldür. İster çatışmayı yapıcı bir şekilde ele almak ister sadece kişisel duygu veya düşünceleri paylaşmak olsun, bireylerin ifade edilmesi zor olan şeyleri söylemesine ifade cesareti, olanak tanır. Bu kapsamda, ifade cesareti, sağlıklı ilişkiler ve kişisel gelişim için önemlidir, çünkü bireylerin yargılanma korkularının üstesinden gelmelerine ve gerçekleri konuşmalarına olanak tanır.

Whittington ve Mack (2010), deneyimsel eğitim yoluyla geliştirilen ifade edici cesaretin bireyleri, özellikle de kızları, düşüncelerini güvenle ifade etme ve iletişim becerilerini geliştirme konusunda güçlendirdiğini vurgulamaktadır. Şiir, günlük tutma ve sanat gibi yaratıcı mecralar, duyguları keşfetmek ve kişisel fikirleri paylaşmak için güvenli alanlar sağlayarak, hem kendi kendini iyileştirmeyi hem de anlamlı bağlantıları teşvik ederek ifade cesaretini geliştirir. Çatışma çözümünde, zor gerçekleri ele almak, duyguları kabul etmek ve ihtiyaçları yapıcı bir şekilde savunmak için ifade edici cesaret çok önemlidir. Bu alandaki eğitim, bireylerin anlaşmazlıklarla açıklık ve dürüstlikle yüzleşmesine yardımcı olur. Sonuç olarak, ifade edici cesaret açık ve dürüst iletişimi mümkün kılarak bireylerin gerçeklerini paylaşmalarına, kişisel olarak gelişmelerine ve başkalarıyla özgün bir şekilde bağlantı kurmalarına olanak tanır.

Kişilerarası Cesaret

Kişilerarası cesaret, çatışmalarla yüzleşme, zor konuşmalara katılma ve rahatsızlığa veya korkuya rağmen özgün ilişkiler kurma becerisidir. İlişkilerde güveni, bağlantıyı ve anlayışı geliştirmek için kişinin konfor bölgesinin dışına adım atmasını içerir. Bu tür bir cesaret özellikle duygusal kırılganlık ve dürüst iletişim gerektiren durumlarda, genellikle yapıcı geribildirim vermek, anlaşmazlıkları yönetmek veya başkalarını üzücü deneyimler yoluyla desteklemek gibi hassas konuların ele alınması bağlamında önemlidir.

Kişilerarası cesaretin önemli bir yönü, güçlü ve güvene dayalı ilişkileri teşvik etmededir. Kişilerarası bağları güçlendiren zor konuşmalardan kaçınmak yerine, bireylerin müzakereyi doğrudan ele almasını sağlar. Kohlenberg ve ark. (2015), bireylerin başkalarıyla bağlantılarını derinleştirmek için açık ve savunmasız olmaya istekli olduklarında, kişilerarası cesaretin ilişkilerde ne kadar önemli bir rol oynadığını vurgulamaktadır. Kişinin konfor alanının dışına çıkma ve dürüst bir diyaloga girme yeteneği, karşılıklı anlayıştaki boşlukları kapatabilir ve daha anlamlı, özgün ilişkiler kurabilir. Diğer yandan, kişilerarası cesaret de terapötik ortamlarda önemli bir unsurdur. Lavery'ye (2021) göre terapötik ilişkinin kendisi kişilerarası cesareti kolaylaştıracak bir araç görevi görebilir. Cesaretin bu ilişkisel yönü, danışanların zorlayıcı duyguların üstesinden gelmelerine ve etkileşimlerinde daha açık

olmalarına olanak tanıyarak kişisel gelişime katkıda bulunur. Travma odaklı tedavi bağlamında, psikolojik esneklik ve öz şefkatin yanı sıra kişilerarası cesaret, bireylerin geçmiş yaralarla yüzleşmesine ve iyileşmeye yönelik çalışmasına yardımcı olmada hayati bir rol oynar (Grau, 2021). Zor konuşmalara katılma ve duygusal rahatsızlıkların üstesinden gelme cesaretine sahip olan bireyler, kaygı ve üzüntü veren deneyimlerle daha iyi başa çıkabilir ve psikolojik sağlıklarını geliştirebilirler.

Kişilerarası cesaret profesyonel ortamlarda, özellikle de liderlik rollerinde kritik öneme sahiptir. Furnham'ın (2002) belirttiği gibi, yöneticilerin kötü performansla yüzleşmek veya zor haberleri vermek için kişilerarası cesarete ihtiyaçları vardır. Bu durumlarda, hassas konuları doğrudan ancak şefkatle ele alma cesareti, yanlış anlamaları önleyebilir ve daha sağlıklı, daha üretken bir çalışma ortamına katkıda bulunabilir. Kişilerarası cesaret sergileyen liderler çatışmayı daha iyi yönetebilir ve zorlu koşullar altında ekiplerine netlik ve destekle rehberlik edebilir.

2. Sonuç ve Öneriler

Yapılan bu çalışmada, cesaret türleri çeşitleri araştırılmıştır. Bu kapsamda, literatürde cesaretin türlerine ilişkin açıklama yapan, cesareti konu alıp türlerine değinen veya herhangi bir maksatta yazılmış olsa da cesaretin türlerine işaret eden çalışmalar incelenmiştir. Cesaretin disiplinler arası bir konu olduğu tarih, felsefe, din, psikoloji, sosyoloji, işletme vb. birçok disiplin ve alanda incelenen araştırılan, bir konu, olgu olması, yapılan bu çalışmanın da disiplinler arası bir niteliğe bürünmesine yol açmıştır.

Cesaretin türleri incelendiğinde, bu çalışmada yapılandırıldığı üzere iki kategori ortaya çıkmıştır. İlk olarak, tarihsel süreçte, milattan önceden günümüze kadar cesaret üzerine yoğunlaşmış düşünürlerin yaptığı cesaret çeşitlendirmeleridir. Tarihsel süreçte cesaretin başta felsefe olmak üzere birçok alanlarda, sadece düşünce ve felsefe boyutunda kalmayarak, uygulamaya dönük de incelendiği, ele alındığı ve çeşitlendirildiği görülmüştür. Bu kapsamda yapılan çalışmada dokuz filozof ön plana çıkmış ve bu filozofların cesaret çeşitlendirmeleri açıklanmaya çalışılmıştır. Bu filozoflar; Konfüçyüs, Mengzi, Giles of Rome, Hannah Arendt, Paul Tillich, François Noél, Miskavîh, İsfahânî, İbn Sînâ'dır. Genel olarak değerlendirildiğinde, tarihsel süreçte bu filozoflar tarafından yapılan cesaret çeşitlendirmelerinin ortak noktaları olsa da birbirinden farklılaşan yanları daha ön plana çıkmaktadır. Özellikle yapılan cesaret çeşitlendirmelerinin kültürel ortamdan etkilendiği söylenebilir.

İkinci olarak, araştırmanın ikinci kategorisini oluşturan, günümüz ve yakın geçmiş ampirik çalışmalar yoğun olmak üzere, cesaret üzerine yapılmış ve/veya cesaret türlerinin ortaya konduğu 18 bilim insanının, araştırmacının yaptığı cesaret çeşitlendirmelerine yer verilmiştir. Burada yer alan farklı cesaret türlerinin yirminin üzerinde bir farklılaşma gösterdiği tespit edilmiş ve bunlar detaylarıyla açıklanmıştır. Bu kapsamda, özellikle son yıllarda ortaya konulan cesaret çeşitlendirmelerinin baskın olarak sırasıyla; ahlaki cesaret, fiziksel cesaret, psikolojik cesaret, sosyal cesaret ve entellektüel cesaret şeklinde ortaya çıktığı, bunları yaşamsal cesaret, duygusal cesaret ve manevi cesaretin izlediği görülmektedir. Bunların dışında kalan cesaret türlerinin araştırmalarda sadece birer kere değinildiği görülmektedir.

Cesaret türlerinin araştırılmasının, bu konuda araştırma yapan çalışanlara farklı şekillerde katkı sağlayabileceği gibi, kişisel ve toplumsal anlamda cesaretin anlaşılması, algılanması ve uygulanmasında bize ışık tutacak bazı çıkarımlara sahip olduğu söylenebilir.

Herşeyden önce, cesaretin türlerinin öncesinde, cesaretin kendisinin de muğlak, belirsiz ve yanlışlamalara açık bir yapıya sahip olduğu düşünülürse, cesaret türlerinin ortaya konulmasının, cesaretin doğru algılanması, doğru anlamlandırılması ve doğru uygulanmasına yardımcı olacağı değerlendirilebilir. Bu kapsamda, cesaret türlerinin incelenmiş olması, cesaretin daha iyi anlaşılmasında ve doğru zemine oturtulmasında önemli bir rol oynar.

Cesaret türlerinin ne şekilde ve hangi bağlamda ortaya konulduğunun araştırılması, cesarete bireysel ve toplumsal olarak nerede, nasıl ve ne zaman ihtiyaç duyduğumuzu ve duyacağımızı göstermesi açısından da bize ışık tutabilecektir. Şöyle ki, cesarete ihtiyacımız olduğu zaman; bir karar aşamasında olduğumuz durumu işaret eder ve bu karar herhangi günlük yaşamdaki sıradan bir karar olmayıp, kişisel ve toplumsal gelişim, sürdürülebilirlik, hayatta kalma, var olma, daha iyiye gitme, hayatın anlam ve önemini kavrayarak buna uygun yaşama, yapılan yanlışlıklar ve haksızlıklar karşısında uygun bir duruş sergileyip gerekeni yapma gibi önemli ve hayati durum ve kararları içerir. Dolayısıyla, birbiriyle her ne kadar bazı ortak noktaları olsa da, bu araştırma kapsamında ortaya konulan cesaret türlerinin, cesaretin hayatımızın hangi kesiminde ve aşamasında ihtiyaç duyulduğunun veya duyulacağını anlaşılmasına da katkı sağlaması ve bu konudaki farkındalığın arttırılmasına da faydalı olacağı değerlendirilmektedir. Düşünür ve araştırmacıların ortaya koyduğu cesaret türleri kişisel ve toplumsal iyi oluşun temellerinin sorgulanmasına ve bu iyi oluşum doğru temeller üzerine inşa edilmesine katkı sağlayabilir.

Cesareti toplumsal boyutta harekete geçirmede kuşkusuz liderlerin rolü önceliklidir. Bu kapsamda, duygusal cesarete sahip liderler, açıklık ve güven ortamını teşvik ederek başkalarını duygularıyla yapıcı bir şekilde yüzleşmeye teşvik eder. Cesaret ve türleri konusunda bilinçli davranabilen liderler, kişisel gelişimi teşvik ederek ve kurumsal hedefleri etik ilkelerle uyumlu hale getirerek ahlaki cesarete ilham verirler. Cesaret liderler, dayanıklılığın örneğidir ve takipçilerini kişisel ve kolektif hedeflere ulaşma konusunda ısrarcı olmaya motive ederler. Özerkliği destekleyerek, kişisel gelişim çabalarını teşvik ederek ve bireysel gelişimi takdir ederek kişisel cesarete ilham verirler. Yaratıcı cesaret, deneyi teşvik eden, farklı bakış açılarına değer veren ve yeni fikirleri ödüllendiren liderler tarafından beslenir. Liderler, öğrenme kültürünü teşvik ederek, gelişim fırsatları sağlayarak ve keşfedici zihniyete değer vererek bu tür cesareti teşvik eder. Süreç cesareti, zorlukları birer büyüme fırsatı olarak algılatarak gelişimi, ilerlemeyi fark ve motive ederek geliştirilir. Liderler açık amaç ve beklentiler, istikrarlı ve tutarlı çabaları ödüllendirerek disiplin cesareti aşılarlar. Entelektüel cesaret, merakı teşvik ederek, yenilikçi düşünceyi destekleyerek ve tartışma ve diyalog için güvenli alanlar yaratarak teşvik edilebilir. Empatik cesaretiin önemini fark eden liderler, takıçılarını aktif olarak dinler, duygusal destek sağlar ve anlamlı bağlantılar geliştirir. Ayrıca, açık iletişimi teşvik ederek, farklı bakış açılarına değer vererek ve herkesin duyulduğunu hissetmesini sağlayarak kapsayıcı ortamları desteklerler.

Cesaretin türlerine ilişkin yaptığım bu araştırmayı, cesaretin kavramsal temellerini anlamak veya cesaret olgusunu daha iyi kavramsallaştırarak, bireysel ve toplumsal yaşamda kritik bir öneme sahip olan bu olgunun Türkçe yazında bilinçli kullanmasına ilişkin yaptığım çalışmaların bir uzantısı olarak da değerlendirmekteyim. Önceki yaptığım araştırmalar, karmaşık ve çok yönlü bir özellik olan cesareti, psikolojik perspektiften işyeri dinamiklerine kadar çeşitli bağlamlarda incelemiştir. Bu kapsamda, cesaret ve bileşenlerini anlamaya ve açıklamaya yönelik çalışmalar (Mert, 2010, 2021a, 2021b, 2021c, 2021d, 2023c) cesaretin temellerini anlamaya ilişkin bir başlangıç zemini oluşturmuştur. Yaptığım diğer bir çalışmada

(Mert, 2023a), katılımcıların cesareti nasıl algıladıklarını ve cesur eylemlerle ilişkilendirdikleri nitelikler ortaya konulmuştur. Sonraki bir araştırmada ise, cesur eylemleri çevreleyen duygusal dinamikleri ve cesur karar ve eylemlerden önce ve sonra deneyimlenen duygular tespit edilmeye çalışılmıştır (Mert, 2023b). Ayrıca, işyeri cesaretine dikkat çekilerek, cesaretin iş yaşamında yönetilmesi gereken önemli bir örgütsel değişken olduğuna (Mert, 2010; Mert, 2022a; Bayramoğlu & Mert, 2024), işyeri cesaretinin sürdürülebilirliğe olan etkisine (Mert & Bayramoğlu, 2024) ve gelecekte de cesaret yönetiminin artacak önemine (Mert, 2022b) değinilmiştir. Dolayısıyla, cesaret türleri üzerine yapılan bu çalışma da, bahse konu önceki çalışmalar gibi, temel bir cesaret konusuna odaklanmış ve onların bir uzantısı olma niteliğe sahip olmuştur.

Bundan sonra cesaret üzerine yapılacak çalışmalarda, araştırmacılara bir başlangıç zemini oluşturması açısından da, yapılan bu çalışmanın bulguları yön verici olacaktır. Cesaretin birçok farklı disiplinde, gerek teori gerekse pratik uygulama odaklı çalışılmasında, sadece cesaret teriminin tek başına yalın olarak kullanılmasının ötesinde, türlere yönelik yapılan bu çalışmadan esinlenerek, ilgili disiplin, ortam veya durumda hangi cesaret türüne yönelmesi gerektiğine de yardımcı olabilecektir.

Kaynakça

- Alias, N. (2020). Four Types of Moral Holistic Values for Revolutionizing the Big Data Analytics in IoT-based Applications.
- Altidor, W. (2017). *Creative Courage: Leveraging Imagination, Collaboration, and Innovation to Create Success Beyond Your Wildest Dreams*. John Wiley & Sons.
- Alvestad, T. M., & Johansen, S. M. (2020). An Investigation of Courage, Emotion and Well-Being in Relation to Adventurous Activities (Master's thesis, UiT Norges arktiske universitet).
- Anita, R., Abdillah, M. R., & Zakaria, N. B. (2021). Authentic leader and internal whistleblowers: testing a dual mediation mechanism. *International Journal of Ethics and Systems*, 37(1), 35-52.
- Anugerah, R., Abdillah, M. R., & Anita, R. (2019). Authentic leadership and internal whistleblowing intention: The mediating role of psychological safety. *Journal of Financial Crime*, 26(2), 556-567.
- Assyifa, T., & Suhadi, M. F. (2023). Courage In Rj Palacio's Novel Wonder. *Journal of Language*, 5(2), 438-449.
- Baehr, J. S. (2011). *The inquiring mind: On intellectual virtues and virtue epistemology*. Oxford University Press on Demand.
- Basset, T. (2006). Emotional courage. *The Independent Practitioner*, 10-13.
- Baumgarten, E. (2001). Curiosity as a moral virtue. *International Journal of Applied Philosophy*, 15(2), 169-184.
- Baynal, F., & Yıldırım, E. T. (2020). Cesaret erdemi bağlamında islam ahlak felsefesi ile psikoloji arasında mukayeseli bir değerlendirme. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (35), 137-175.
- Bayramoğlu, G., & Mert, İ. S. (2024). The Silent Architect of Organizations: Traces of Embedded Courage in Daily Routines within Turkish Literature. *Journal of Industrial Policy and Technology Management*, 7(2), 139-160.
- Berry, B. (2004). Organizational culture: A framework and strategies for facilitating employee whistleblowing. *Employee Responsibilities and Rights Journal*, 16, 1-11.
- Birden, E. M. (2020). *Courage in the classroom: The impact of social emotional learning on student perceptions of courage* (Doctoral dissertation, Western Connecticut State University).
- Brady, M. E. (2005). The Fearlessness of Courage. *The Southern Journal of Philosophy*, 43(2), 189-211.
- Brinsfield, J. W. (1998). Army values and ethics: A search for consistency and relevance. *The US Army War College Quarterly: Parameters*, 28(3), 5.
- Ceylan, E., Kurt, S., & Özdemir, H. (2024). İlkokul Öğretmenlerinin Grişimcilik Hakkında Görüşleri. *Ulusal Eğitim Dergisi*, 4(2), s. 494-513. doi:<https://doi.org/10.5281/zenodo.10612656>
- Chan, A. K. L. (Ed.). (2002). *Mencius: Contexts and interpretations*. University of Hawaii Press.
- Chen, Lisheng. 2010. Courage in The Analects: A Genealogical Survey of the Confucian Virtue of Courage. *Frontiers of Philosophy in China* 5: 1–30.
- Chevalier, J. M. (2023). The Roots of Courage. In *The Ethics of Courage: Volume 1: From Greek Antiquity to the Middle Ages* (pp. 1-17). Cham: Springer International Publishing.

- Cibro, N. C. W. (2023). COURAGE IN NIKI CARO'S MOVIE "MULAN (2020)" (Doctoral dissertation, UNIMED).
- Clancy, T. R. (2003). Courage and today's nurse leader. *Nursing Administration Quarterly*, 27(2), 128-132.
- Cohen, E. (2010). The courage of curiosity, or the heart of truth (a mash-up). *Criticism*, 52(2), 201-207.
- Cornell, W. F. (1995). Book Review: Boundaries or Barriers: Who is Protecting Whom? A Personal Essay/Book Review: When Boundaries Betray Us: Beyond Illusions of What is Ethical in Therapy and Life, the Power of Countertransference: Innovations in Analytic Technique, the Empathic Imagination.
- Crigger, N., & Godfrey, N. (2011). Of Courage and Leaving Safe Harbors. *Advances in Nursing Science*, 34(4), E13-E22.
- Cunningham, J. B. (1984). Assumptions underlying the use of different types of simulations. *Simulation & Games*, 15(2), 213-234.
- Curtis, D. F., & Kelly, L. L. (2013). Effect of a quality of life coaching intervention on psychological courage and self-determination. *International Journal of Evidence Based Coaching and Mentoring*, 11(1), 20-38.
- Dahlsgaard, K., Peterson, C., & Seligman, M. E. (2005). Shared virtue: The convergence of valued human strengths across culture and history. *Review of general psychology*, 9(3), 203-213.
- De Bruin, B. (2013). Epistemic virtues in business. *Journal of business ethics*, 113(4), 583-595.
- Dion, M., & Dion, M. (2014). Tillichian Courage to Be, or How to Fight Fraudulent Practices. *Financial Crimes and Existential Philosophy*, 139-172.
- Dungate, L. (2011). The six types of courage. Retrieved from <http://www.lionswhiskers.com/p/six-types-of-courage.html>
- Fernando, M., Akter, S., & Bandara, R. J. (2022). Employee-organization connectedness and ethical behavior: The mediating role of moral courage. *International Journal of Productivity and Performance Management*, 71(7), s. 2771-2792. doi:<https://doi.org/10.1108/IJFerrari>, 2024
- Finfgeld, D. L. (1999). Courage as a process of pushing beyond the struggle. *Qualitative Health Research*, 9(6), 803-814. doi:10.1177/104973299129122298.
- Fleisher, W. (2023). Intellectual courage and inquisitive reasons. *Philosophical Studies*, 180(4), 1343-1371.
- Furnham, A. (2002). Managers as change agents. *Journal of Change Management*, 3(1), 21-29.
- Ganu, J. (2018). Moral courage: The essence of ethical leadership and followership. *Journal of Applied Christian Leadership*, 12(2), 42-53.
- Giroux, H. A. (1987). Liberal arts, public philosophy, and the politics of civic courage. *Curriculum Inquiry*, 17(3), 331-335.
- Glade-Wright, R., & Smyth, E. A. (2023). Metaphors for doctoral research: Fundamental tenets & creative courage. *Text*, 27(1), 1-14.
- Grau, P. (2021). The Impact of Change in Self-Compassion, Psychological Inflexibility, and Interpersonal Courage in PTSD Treatment (Doctoral dissertation, Marquette University).
- Guzzeau, G., Carvelli-Sheehan, J., Ingraham, E., & Murphy, J. (2024). Spiritual Courage and the Power of Partnership: How One Coastal Community is Changing Women's Health Care. *Interdisciplinary Journal of Partnership Studies*, 11(1), 9-9.

- Hannah, S. T., Avolio, B. J., & Walumbwa, F. O. (2011). Relationships between authentic leadership, moral courage, and ethical and pro-social behaviors. *Business Ethics Quarterly*, 21(4), 555-578.
- Hannah, S. T., Sweeney, P. J., & Lester, P. B. (2007). Toward a courageous mindset: The subjective act and experience of courage. *The Journal of Positive Psychology*, 2(2), 129-135.
- Hay, D. B., & Kinchin, I. M. (2006). Using concept maps to reveal conceptual typologies. *Education+ Training*, 48(2/3), 127-142.
- Holmes, P. E. (2020). The duplicitous effects of fostering workplace social courage: How personal moral identity mitigates desire to perform unethical "courageous" actions (Doctoral dissertation, University of South Alabama).
- Howard, M. C. (2019). Applying the approach/avoidance framework to understand the relationships between social courage, workplace outcomes, and well-being outcomes. *The Journal of Positive Psychology*, 14(6), 734-748.
- Howard, M. C., & Cogswell, J. E. (2019). The left side of courage: Three exploratory studies on the antecedents of social courage. *The Journal of Positive Psychology*, 14(3), 324-340.
- Howard, M. C., & Holmes, P. E. (2020). Social courage fosters both voice and silence in the workplace: A study on multidimensional voice and silence with boundary conditions. *Journal of Organizational Effectiveness: People and Performance*, 7(1), 53-73.
- Howard, M. C., & Reiley, P. J. (2020). Physical courage predicts relevant outcomes in associated contexts: The creation of a measure and empirical analysis into the construct. *Journal of Business Research*, 110, 80-94.
- Howard, M. C., Farr, J. L., Grandey, A. A., & Gutworth, M. B. (2017). The creation of the workplace social courage scale (WSCS): An investigation of internal consistency, psychometric properties, validity, and utility. *Journal of Business and Psychology*, 32, 673-690.
- Howard-Grenville, J. (2021). Caring, courage and curiosity: Reflections on our roles as scholars in organizing for a sustainable future. *Organization Theory*, 2(1), 2631787721991143.
- Hurteau, M., Larsson, B., & Gagnon, C. (2023). Intellectual Courage. *Practical Wisdom for an Ethical Evaluation Practice*, 103.
- Jiang, X. (2012). Confucius's view of courage. *Journal of Chinese Philosophy*, 39(1), 44-59.
- Jordan, J. V. (2008). Valuing vulnerability: New definitions of courage. *Women & Therapy*, 31(2-4), 209-233.
- Kaltainen, J., Virtanen, A., & Hakanen, J. J. (2024). Social courage promotes organizational identification via crafting social resources at work: A repeated-measures study. *Human Relations*, 77(1), s. 53-80. doi:<https://doi.org/10.1177/00187267221125374>
- Kashdan, T. B., & Silvia, P. J. (2009). Curiosity and interest: The benefits of thriving on novelty and challenge. *Oxford Handbook of Positive Psychology*, 2, 367-374.
- Kelley, C. L., Murphy, H. J., Breeden, C. R., Hardy, B. P., Lopez, S. J., O'Byrne, K. K., Leachman, S. P., & Pury, C. L. (2019). Conceptualizing courage. In M. W. Gallagher & S. J. Lopez (Eds.), *Positive psychological assessment: A handbook of models and measures* (2nd ed., pp. 157–176). American Psychological Association.
- King, N. L. (2021). *The excellent mind: Intellectual virtues for everyday life*. Oxford university press.

- Kohlenberg, R. J., Tsai, M., Kuczynski, A. M., Rae, J. R., Lagbas, E., Lo, J., & Kanter, J. W. (2015). A brief, interpersonally oriented mindfulness intervention incorporating Functional Analytic Psychotherapy's model of awareness, courage and love. *Journal of Contextual Behavioral Science*, 4(2), 107-111.
- Kotsonis, A. (2023). Epistemic collaborativeness as an intellectual virtue. *Erkenntnis*, 88(3), 869-884.
- Kraemer, E. (2018). Intellectual courage (pp. 263-277). London: Rowman and Littlefield.
- Kurtz, P. (1997). *The courage to become: the virtues of humanism*. Bloomsbury Publishing USA.
- Larsen, K. S., & Giles, H. (1976). Survival or courage as human motivation: Development of an attitude scale. *Psychological Reports*, 39, 299-302.
- Lassiter, C. J. (2017). The courage to lead: Activating four types of courage for success. *Instructional Leader*, 30(3).
- Lavery, L. (2021). A phenomenological investigation into the lived experience of courage for clients in psychological therapy.
- Linley, Alex P., Stephen Joseph, Susan Harrington, and Alex M. Wood. 2006. "Positive Psychology: Past, Present, and (Possible) Future." *Journal of Positive Psychology* 1(1):3-16.
- Lisheng, C. H. E. N. (2010). Courage in the analects: A genealogical survey of the Confucian virtue of courage. *Frontiers of Philosophy in China*, 5(1), 1-30.
- Lopez, S. J., O'Byrne, K. K., & Peterson, S. (2003). Profiling courage. In S. J. Lopez & C. R. Snyder (Eds.), *Positive psychological assessment: A handbook of models and measures* (pp. 185-197). Washington, DC: American Psychological Association.
- Lopez, S. J., O'Byrne, K. K., & Petersen, S. (2003). Profiling courage.
- Maddi, S. R. (2004). Hardiness: An operationalization of existential courage. *Journal of humanistic psychology*, 44(3), 279-298.
- Malen, B., & Knapp, M. (1997). Rethinking the multiple perspectives approach to education policy analysis: implications for policy-practice connections. *Journal of Education Policy*, 12(5), 419-445.
- Manning, R. R., & Shearn, S. A. (Eds.). (2017). *Returning to Tillich: theology and legacy in transition* (Vol. 13). Walter de Gruyter GmbH & Co KG.
- May, R. (1975). *The courage to create*. New York, NY: W. W. Norton & Company.
- Mert, İ. S., Sen, C., & Alzghoul, A. (2022). Organizational justice, life satisfaction, and happiness: the mediating role of workplace social courage. *Kybernetes*, 51(7), 2215-2232.
- Mert, İ. S. (2007). *Cesaret yönetimi*. İstanbul: Hayat Yayınları.
- Mert, İ. S. (2010). Terör yönetimi kuramı ve cesaret: Kavramsal bir tartışma. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 6(12), 57-80.
- Mert, İ. S. (2021a). Cesaret ve bileşenlerinin keşfine ilişkin nitel bir araştırma: Eski bir erdemin yeniden keşfi. *İş ve İnsan Dergisi*, 8(1), 19-32.
- Mert, İ. S. (2021b). Cesareti anlamak. *Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 7(2), 51-61.
- Mert, İ. S. (2021c). Kahramanlığı anlamak: Kahramanlık olgusu üzerine bir literatür araştırması. *SAVSAD Savunma ve Savaş Araştırmaları Dergisi*, 31(1), 117-144.
- Mert, İ. S. (2021d). Cesareti modellemek: Cesareti anlamada ve uygulamada kullanılacak bazı modeller. *Antalya Bilim Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 60-80.

- Mert, İ. S. (2022a). İş Yerinde Cesaret Konulu Makalelerin Bibliyometrik Analizi. *Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 8(2), 235-251. DOI: 10.29131/uiibd.1211090
- Mert, İ. S. (2022b). Cesaret Yönetiminin Geleceği. In Uğurlu Kara, A., & Boztoprak, H. (Eds.), *Yönetimsel Gelecek*. Nobel: Ankara.
- Mert, İ. S. (2023a). Perceptions of Courage: An In-depth Examination of Lay People's Attributions toward Courage. *Journal of International Trade, Logistics and Law*, 9(2), 211-225.
- Mert, İ. S. (2023b). Before and After Courage: Understanding Laypeople's Most Courageous Actions and Emotional Dynamics. *Journal of Industrial Policy and Technology Management*, 6(2), 371-393.
- Mert, İ. S. (2023c). Cesaret Nedir? Cesaret Tanımlarının İçerik Analizi. *Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 9(2), 126-153.
- Mert, İ.S. (2023). Cesaret Nedir? Cesaret Tanımlarının İçerik Analizi. *Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 9 (2), 126-153.
- Mert, İ. S., & Bayramoğlu, G. (2024). Cesaret ve İş Yaşamı: Türkçe Araştırmaların Perspektifleri Işığında İş Yaşamında Sürdürülebilirliğe İlişkin Bazı Önermeler. *Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 10(2), 139-165.
- Mickel, A. E. (2024). Positive Communication Practices for Enhancing Collaboration. *International Journal of Business Communication*, 61(4), 876-902.
- Miller, W.I. (2000). *The Mystery of Courage*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Miskawayh (1977). Ahmad Ibn Muhammad Ibn Ya c qub. *Tahdhib al-Akhlaq wa Tathir al-A c raq*, Ibn al-Khatib (pnyt.). Cetakan pertama. Kaherah.
- Mohsin, L. S., & Radhi, N. R. (2024). The Impact of Positive Leadership on the Well-Being of Mid-Level Leaders and the Well-Being of Employees at Korek Telecom. *Journal of Ecohumanism*, 3(8), 467-475.
- Peralta et al., 2021
- Montmarquet, J. (1992). Epistemic virtue and doxastic responsibility. *American Philosophical Quarterly*, 29(4), 331-341.
- Müller, J. (2019). Courage as a Cardinal Virtue—a Philosophical Profile. In *Chivalrous Combatants?* (pp. 69-94). Nomos Verlagsgesellschaft mbH & Co. KG.
- North, B. B. (2023). *Navigating the Harms of Epistemic Life: On the Need to Educate for Intellectual Courage*. Columbia University.
- Otteson, M. (2024). Courage in Aristotle's Theory of the Good. *The Journal of Value Inquiry*, 58(3), 443-459.
- Passages Northwest. (2007). *Wisdom from the field: A curriculum guide for girls-centered programming*. Unpublished manuscript.
- Patrick, R. B., Bodine, A. J., Gibbs, J. C., & Basinger, K. S. (2018). What accounts for prosocial behavior? Roles of moral identity, moral judgment, and self-efficacy beliefs. *The Journal of genetic psychology*, 179(5), 231-245.
- Pury, C. L. S., & Starkey, C. B. (2010). Is courage an accolade or a process? A fundamental question for courage research. In C. L. S. Pury & S. J. Lopez (Eds.), *The psychology of courage: Modern research on an ancient virtue* (pp. 67–87). American Psychological Association.
- Pury, C. L., & Kowalski, R. M. (2007b). Human strengths, courageous actions, and general and personal courage. *The Journal of Positive Psychology*, 2(2), 120-128.
- Pury, C. L., & Saylor, S. (2017). Courage, courageous acts, and positive psychology. *Positive psychology*, 153-168.

- Pury, C. L., & Starkey, C. B. (2010). Is courage an accolade or a process? A fundamental question for courage research.
- Pury, C. L., Britt, T. W., Zinzow, H. M., & Raymond, M. A. (2014). Blended courage: Moral and psychological courage elements in mental health treatment seeking by active duty military personnel. *The Journal of Positive Psychology*, 9(1), 30-41.
- Pury, C. L., Kowalski, R. M., & Spearman, J. (2007a). Distinctions between general and personal courage. *The Journal of Positive Psychology*, 2(2), 99-114.
- Pury, C. L., Starkey, C. B., & Olson, L. R. (2024). Value of goal predicts accolade courage: More evidence that courage is taking a worthwhile risk. *The Journal of Positive Psychology*, 19(2), 236-242.
- Putman, D. (1997). Psychological courage. *Philosophy, Psychiatry, & Psychology*, 4(1), 1-11.
- Putman, D. (2010). Philosophical roots of the concept of courage. In C. L. S. Pury & S. J. Lopez (Eds.), *The psychology of courage: Modern research on an ancient virtue* (pp. 9–22). American Psychological Association.
- Putman, D. A. (2004). *Psychological courage*. University Press of America.
- Rachman, S. J. (2004). Fear and courage: A psychological perspective. *Social Research: An International Quarterly*, 71(1), 149-176.
- Rahman, S. (2018). Courage to Challenge. *Courage in Healthcare: A Necessary Virtue Or Warning Sign?*, 120.
- Ravitch, S. M., & Riggan, M. (2016). *Reason & rigor: How conceptual frameworks guide research*. Sage Publications.
- Rigby, S. H. (2013). Worthy but Wise?: virtuous and non-virtuous forms of courage in the later middle ages. *Studies in the Age of Chaucer*, 35(1), 329-371.
- Rowe, B. D. (2009). Animal Rights and Human Growth: Intellectual Courage and Extending the Moral Community. *Philosophical Studies in Education*, 40, 153-166.
- Santilli, S., Ginevra, M. C., Camussi, E., Lodi, E., Nota, L., & Patrizi, P. (2021). Courage in childhood: Classifying the actions of courage performed by elementary school students. *European journal of developmental psychology*, 18(5), 678-694.
- Santilli, S., Maggio, I. D., Ginevra, M. C., Nota, L., & Soresi, S. (2021). Stories of courage among emerging adults in precarious work. *The Career Development Quarterly*, 69(3), 248-262.
- Schwartz, N. L. (2004). "Dreaded and Dared": Courage as a Virtue. *Polity*, 36(3), 341-365.
- Sekerka, L. E., & Bagozzi, R. P. (2007). Moral courage in the workplace: Moving to and from the desire and decision to act.
- Sekerka, L. E., Bagozzi, R. P., & Charnigo, R. (2009). Facing ethical challenges in the workplace: Conceptualizing and measuring professional moral courage. *Journal of business ethics*, 89, 565-579.
- Staub, E. (2015). *The roots of goodness and resistance to evil: Inclusive caring, moral courage, altruism born of suffering, active bystandership, and heroism*. Oxford University Press.
- Stephens, E. H., Dearani, J. A., & Guleserian, K. J. (2020). Courage, fortitude, and effective leadership of surgical teams during COVID-19. *World Journal for Pediatric and Congenital Heart Surgery*, 11(5), 675-679.
- Tillich, P. (2008). *The courage to be*. Yale University Press.
- Tkachenko, O., Holman, D., & De Bono, E. (2020). Job performance and courage in the workplace. *International Journal of Management Reviews*, 22(4), s. 523-538. doi:<https://doi.org/10.1111/ijmr.12234>

- Turiel, E. (2002). *The culture of morality: Social development, context, and conflict*. Cambridge University Press.
- Valizadeh, M., & Jahed, M. (2023). Accusation of dependence of Tahdhib al-Akhlaq; A comparative review of the concept of courage in Aristotle's ethics and Miskawayh al-Razi. *Philosophical Meditations*.
- Van Slyke, J. A., Peterson, G., Brown, W. S., Reimer, K. S., & Spezio, M. (Eds.). (2012). *Theology and the science of moral action: Virtue ethics, exemplarity, and cognitive neuroscience*. Routledge.
- Vendé, Y. (2024). The Anthropocene, Self-Cultivation, and Courage: The Jesuit François Noël as a Witness of Inter-Religious Dialogue between Aristotelian and Confucian Ethics. *Religions*, 15(10), 1242.
- Wang, S., Li, H., & Liu, X. (2024). Corporate social responsibility, loyalty, and courage among employees. *International Journal of Business Ethics*, 182(3), s. 625-640. doi: <https://doi.org/10.1007/s10551-022-04991-9>
- Whittington, A., & Mack, E. N. (2010). Inspiring courage in girls: An evaluation of practices and outcomes. *Journal of Experiential Education*, 33(2), 166-180.
- Woodard, C. R., & Pury, C. L. (2007). The construct of courage: Categorization and measurement. *Consulting Psychology Journal: Practice and Research*, 59(2), 135.
- Yearley, L. H. (1990). *Mencius and Aquinas: Theories of virtue and conceptions of courage (Vol. 2)*. Suny Press.
- Zavaliy, A. G. (2017). How Homeric is the Aristotelian Conception of Courage?. *The Southern Journal of Philosophy*, 55(3), 350-377.
- Zavaliy, A. G., & Aristidou, M. (2014). Courage: A modern look at an ancient virtue. *Journal of Military Ethics*, 13(2), 174-189.